

**TİCARET ŞİRKETLERİNDE ORTAKLARIN KİŞİSEL
ALACAKLILARININ ŞİRKETE YÖNELTEBİLECEKLERİ
HACİZ TALEPLERİ***

Arş. Gör. Çağatay Serdar ŞAHİN**

**ATTACHMENT REQUESTS AGAINST COMMERCIAL
COMPANIES OF INDIVIDUAL CREDITORS OF
SHAREHOLDERS**

Makaleye Atıf

Klasik Usul: Şahin, Çağatay Serdar: Ticaret Şirketlerinde Ortakların Kişisel Alacaklılarının Şirkete Yöneltebilecekleri Haciz Talepleri, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 27, S. 1, 2019, s. 167-211.

APA: ŞAHİN, Ç. (2019). Ticaret Şirketlerinde Ortakların Kişisel Alacaklılarının Şirkete Yöneltebilecekleri Haciz Talepleri. Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 27 (1), 167-211. DOI:10.15337/suhfd.545166.

* **Yayın Kuruluna Ulaştığı Tarih:** 13.07.2018

Kabul Edildiği Tarih: 23.01.2019

DOI Numarası: <https://dx.doi.org/10.15337/suhfd.545166>

** İstanbul Medeniyet Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medenî Usûl ve İcra-İflâs Hukuku Anabilim Dalı Araştırma Görevlisi

E-mail Adresi: sahincagatay58@gmail.com

ORCID ID : [0000-0003-4849-9050](https://orcid.org/0000-0003-4849-9050)

ÖZ

Bir alacaklının borçlu aleyhine başlatacağı ilamlı ya da ilamsız icra takiplerindeki haciz usullerine ilişkin İcra ve İflâs Kanunu'ndaki genel düzenleme yanında Türk Ticaret Kanunu'nda da bir ticaret şirketindeki ortağın şahsi alacaklısının şirkete başvurma usulleri düzenlenmiştir. Bu kapsamda kanun, ortağın kâr payı ve faiz alacağı gibi birçok mali hakkının haczine imkan vermektedir.

Bu çalışmamızda söz konusu düzenlemeyi içeren Türk Ticaret Kanunu'nun 133. maddesi önce genel olarak incelenecek; ardından maddedeki sırayı takip eder şekilde önce şahıs sonra da sermaye şirketlerinde şahsi alacaklının hangi malvarlığı unsurlarına haciz koyabileceğine, bunun usullerinin neler olacağına ve bu kapsamdaki tartışmalara değinilecektir. Adi ortaklıklar ise tüzel kişilik oluşturmadıkları ve İcra ve İflâs Kanunu'nda da elbirliği ile mülkiyete ilişkin haciz usulleri altında değerlendirildiği için çalışmamızın kapsamı dışındadır.

ANAHTAR KELİMELEER: *Şahıs şirketleri, sermaye şirketleri ortakların mali hakları, haciz, şahsi alacaklılar*

ABSTRACT

In addition to the general provisions about attachment in execution without judgment or based on a court decision; Turkish Commercial Code also regulates the procedures that individual creditors can apply against the commercial companies. The Code gives opportunity to attach financial rights such as dividends or interests.

In this study, first Article 133 of Turkish Commercial Code will be examined. Then likewise the article, attachable financial rights in the partnerships and capital companies will be detailed in reference to the procedure and debates. However, unincorporated associations are not in the scope of this study, because they don't have legal personalities and Execution and Bankruptcy Law regulates the attachment procedure in these associations under joint ownerships.

KEYWORDS: *Partnerships, capital companies, financial rights of shareholders, attachment, individual creditors*

I. KONUYA İLİŞKİN GENEL DÜZENLEME

Türk Ticaret Kanunu'nun 133. maddesi, "Ortakların Kişisel Alacaklıları" başlığı ile ortakların şahsi alacaklılarının haklarını düzenlemiştir. Bu kapsamda madde, "bir şahıs şirketi" şeklinde başlamakta ve TTK m. 124/2'ye göre kollektif ve adi komandit şirketler açısından uygulama alanı bulmaktadır. Buna göre bir şahıs şirketi devam ettiği sürece şirket ortaklarının kişisel alacaklıları, alacaklarını şirketin bilançosuna göre o ortağa düşen kâr veya şirket sona ererse tasfiye payından alırlar. Bilançonun düzenlenmemiş olması durumunda ise alacaklılar bilançonun düzenlenmesi hâlinde ortağa düşecek kâr veya tasfiye payına haciz koydurmak suretiyle tatmin edilebilecektir (Karşılaştırma için bkz. Mülga Türk Ticaret Kanunu m. 145/1).

Türk Ticaret Kanunu'nun 133. maddesinin 2. fıkrası ise anonim, limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketler için ortağa düşen kâr veya tasfiye payı yanında, senede bağlanmış olup olmaması önem arz etmeksizin İİK hükümleri uyarınca ortağın payının da haczettirilebileceğini ifade etmektedir. Maddenin haciz taleplerinin kapsamını yukarıda sayılan malvarlığı değerleri ile sınırlamadığı da üçüncü fıkradan çıkarılabilir. Zira bu fıkroda, alacaklıların ortakların şirketten olan diğer alacaklarına da başvurabileceği açık şekilde düzenlenmiştir. Elbette alacaklıların, ortakların şahsi mallarına başvurma imkânı da devam etmektedir.

Bütün bunlara ek olarak, koperatifler açısından da Kooperatifler Kanunu'nun 19. maddesi uygulama alanı bulacaktır ki bu da aşağıda ayrıca incelenecektir. Kooperatifler açısından haciz uygulaması anonim şirketlere bazı benzerlikler göstermektedir.

II. KOLLEKTİF ŞİRKETLERDE HACİZ

Kollektif şirket, bir ticari işletmeyi, bir ticaret ünvanı altında işletmek amacıyla gerçek kişiler tarafından kurulan ve şirket borçlarından dolayı ortakların hiçbirinin sorumluluğu sınırlandırılmamış olan şirkettir (TTK m. 211). Tanımdan da anlaşıldığı gibi kişisel özelliklerin bu kadar ön planda olduğu bir şirketin ortaklarının kişisel alacaklıları ortağın şahsi mallarına başvurma hakkı saklı kalmak kaydıyla, ortağın haczi kabil mallarına başvurabilir (TTK m. 133/3). Bu mali haklar, kâr payı, tasfiye payı, ücret ve faiz ve masraf alacaklarıdır. Bu kapsamda borçlu genel haciz yolu ile takibe gidebileceği gibi borçlu ortak iflâsa tabi kişilerden ise iflâs yoluyla takibe ya da alacağı rehinle teminat altına alınmış ise rehinin paraya çevrilmesi yoluyla takibe girişebilir. Elbette ilâmlı icra takibi kapsamında da bu malların haczi mümkündür.

A. Ortağın Şirketteki Mali Haklarının Haczi

a. Kâr Payının Haczi

Kollektif şirkette ortakların kâr payı, TTK'da "Kâr Payı ve Zarara Katılma" başlığı altında düzenlenmiştir. Buna göre (TTK m. 218 uyarınca görevlendirilmiş olan) yönetici, hesap yılı sonunda finansal tabloları hazırlamak ve ortaklar kurulunun onayına sunmak zorundadır (TTK m. 227). Bu finansal tablolar, şirketin ticari defterlerine uygun olarak düzenlenen bilanço ile kâr zarar hesabını ve envanteri de kapsar. Bu tablolar ortakların oyçokluğu ile vereceği kararla kesinleşir ve bu toplantıda kârın dağıtımını da kararlaştırılır. Zaten TTK m. 228, her ortağın bilanço düzenlenmesini ve buna göre kâr payının tespiti ile kendisine düşen payın ödenmesini isteyebileceğini açıkça düzenlemiştir. Bu noktada TTK m. 227, kâr payının bölüşülme esaslarını ortakların (aslan payı ortaklığı caiz olmamakla beraber¹) şirket sözleşmesi ya da sonradan alacakları bir kararla serbestçe tayin etmelerine ya da bu işi hakem-bilirkişi² niteliğindeki paylaştıricılara bırakmalarına imkân vermiştir. İfade edilen bu yollardan hiçbiri tatbik edilmemiş ise TTK m. 227 uyarınca ortakların koydukları sermayenin miktar ve çeşidi göz önüne alınmaksızın kâr eşit olarak paylaştırılır³ (bkz. TBK m. 623). İşte bu usullere göre belirlenecek kâr payı, bilanço henüz düzenlenmemiş olsa dahi haczedilebilir.

Borçlu ortağın bu kâr payı, borçlunun üçüncü şahıs elinde olup, kıymetli evraka bağlı olmayan para alacağı ve sair bir talep hakkının haczini düzenleyen İİK m. 89 uyarınca haczedilebilir⁴. Buna göre alacaklının talebi üzerine ortağa

¹ "Kazanç paylaşmak bakımından bir ortağa ciddi olmayan bir pay verilir ise, diğeri veya diğerleri lehine aslan payı ortaklığı var demektir ve müşterek gaye unsuru bakımından ortaklık sakattır." POROY Reha, TEKİNALP Ünal, ÇAMOĞLU Ersin, (2014), Ortaklıklar Hukuku C. I, 13. Baskı, İstanbul, s. 25. Aynı yönde BİLGİLİ Fatih, DEMİRKAPI Ertan, (2013), Şirketler Hukuku, 9. Baskı, Bursa, s. 158.

² PULAŞLI Hasan, (2015), Şirketler Hukuku Şerhi C. I, 2. Baskı, Ankara, s. 372; ŞENER Oruç Hami, (2015), Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku Ders Kitabı, 2. Bası, Ankara, s. 223. Örnekler için bkz. İMREGÜN Oğuz, (1989), Kollektif, Komandit ve Sermayesi Paylara Bölünmüş Komandit Ortaklıklar, 1. Baskı, İstanbul, s. 61.

³ ARSLANLI Halil, (1960), Kollektif ve Komandit Şirketler, 2. Baskı, İstanbul, s. 215; KARAYALÇIN Yaşar, (1973), Ticaret Hukuku II: Şirketler Hukuku, 2. Baskı, Ankara, s. 260 vd.

⁴ "İcra ve İflas Kanunu m. 89 kapsamında kalan alacaklar, maaş ve ücret dışında kalan alacaklar ile maaş ve ücretlerdir. Bunun kapsamına bankadaki para, üçüncü kişiye vermiş olunan para, taşınmazın kirası, borçlunun şirketteki kâr payı veya tasfiye payı

düşecek kâr payı icra dairesince haczedilerek bu husus haciz tutanağına geçirilir. Bu tutanağın düzenlenmesi ile haciz gerçekleşmiş olur. Bir diğer deyişle İİK m. 89 uyarınca üçüncü kişiye gönderilecek olan ihbarname haczin tekemmülü için bir şart değildir⁵. Zaten İİK m. 89 da “Mahcuz Malları Muhafaza Tedbirleri” üst başlığında düzenlenmiş olup bir muhafaza tebdiri niteliğindedir⁶.

Bunun üzerine icra dairesi şirkete birinci haciz ihbarnamesi göndererek ortağın kâr payına haciz konulduğunu, bundan böyle kâr payının ancak icra dairesine ödeneceğini, eğer şirket hesap yılı sonunda düzenlenecek bilançoya göre zarar ettiği yani dağıtılacak bir kâr bulunmadığı iddiasındaysa bunu 7 gün içinde icra dairesine bildirmesi gerektiğini, aksi halde borcun zimmetinde sayılacağını bildirir⁷. Bu ihbarname borçlunun alacağının bulunduğu şirketin

ile adi ortaklıktaki kâr payı verilebilir.” KURU Baki, (2017), İstinaf Sistemine Göre Yazılmış İcra ve İflâs Hukuku Ders Kitabı, 1. Baskı, Ankara, s. 172; KARSLI Abdürrahim, (2014), İcra ve İflas Hukuku, 3. Baskı, İstanbul, s. 290; YILDIRIM M. Kâmil, DEREN-YILDIRIM, (2016), İcra ve İflas Hukuku, 7. Baskı, İstanbul, s. 166 vd;

- ⁵ JAEGER Carl, (1911), Das Bundesgesetz betreffend Schuldbetreibung und Konkurs, Band I, 2. Auflage, Zürich, s. 89; “İİK'nin 88. maddesinin üst başlığı "mahcuz malları muhafaza tedbirleri"dir. İİK'nin 89. maddesi de aynı üst başlık altında düzenlenmiştir. Kanun'un bu düzenleniş biçimine göre; bankaya İİK'nin 89. maddesi gereğince haciz ihbarnamesi gönderilmesi, bankadaki paranın borçluya ödenmesini önleyen bir muhafaza tedbidir. Bu sebeple bankadaki paranın haczi için haciz yazısı dışında, bankaya ayrıca İİK'nin 89. maddesi gereğince haciz ihbarnamesinin tebliği şart değildir.” Yargıtay 4. HD., E. 2015/11619 K. 2016/2810 T. 03.03.2016. Aynı yönde bkz. Yargıtay 12. HD., E. 2007/23620, K. 2008/1734, T. 01.02.2008; Yargıtay 12 HD., E. 2016/20027, K. 2017/11660, T. 28.09.2017 emsal.yargitay.gov.tr, Erişim Tarihi: 01.07.2018.
- ⁶ MUŞUL Timuçin, (2017), İcra ve İflas Hukuku Esasları, 6. Baskı, Ankara, s. 375; ARSLAN Ramazan, (2016), “Borçlunun Üçüncü Kişide Bulunan Alacağının Haczi, Haczin Üçüncü Kişiyi Bildirilmesi ve Sonuçları”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 65, S. 4, s. 3218; DOMANIÇ Hayri, (1970), “Kıymetli Evraka Bağlanması Mümkün Hakların Haciz Kabiliyeti”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 5, S. 4, s. 756.
- ⁷ PEKCANITEZ Hakan, ATALAY Oğuz, SUNGURTEKİN ÖZKAN Meral, ÖZEKES Muhammet, (2017), İcra İflâs Hukuku Ders Kitabı, 4. Bası, İstanbul, s. 166; BERKİN Necmeddin M., (1980), Tatbikatçılara İcra Hukuku Rehberi, 1. Baskı, İstanbul, s. 245. TAŞPOLAT TUĞSAVUL Melis, (2009), “Ticaret Şirketlerinde Şirket Ortaklarının Şahsi Alacaklılarının Durumu”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 11, Prof. Dr. Bilge UMAR’a Armağan Özel Sayısı, s. 1332.

merkezinde tebliğ edilir. Şirketin bu ihbarnamesi tüm birimleri kapsayacak şekilde beyan etmesi de kanuni bir zorunluluktur (İİK m. 89/7).

Şirket eğer birinci haciz ihbarnamesine kendisine verilen süre içerisinde itiraz etmemişse, borçlu ortağın kendisinden alacağı olan bir kâr payı olduğunu kabul etmiş sayılacaktır. Bunun üzerine icra dairesi şirkete ikinci haciz ihbarnamesi göndererek⁸, birinci haciz ihbarnamesine süresinde itiraz edilmediğini ve bu sebeple kâr payının şirketin zimmetinde sayıldığını, şirketin ikinci ihbarnamenin tebliğinden itibaren 7 gün içinde borçlu olmadığına dair itirazda bulunulabileceğini, aksi takdirde zimmetinde sayılan payın icra dairesine ödenmesi gerektiğini ihtar eder⁹. İkinci ihbarnameye de süresinde itiraz edilmemiş ve borç da icra dairesine ödenmemiş ise, kâr payının şirketin zimmetinde sayıldığı hususu kesinleşmiş olur¹⁰. Akabinde gönderilecek üçüncü ihbarname ile şirkete, bu ihbarnamenin kendisine tebliğinden itibaren 15 gün içerisinde kâr payını icra dairesi hesabına ödemesi veya menfi tespit davası açması, aksi hâlde kâr payını ödemeye zorlanacağı bildirilir (İİK m. 89/3)¹¹. Bu usûl sonucunda üçüncü kişi durumundaki şirket, itirazda bulunmamış ve dava da açmamış ise hak icra dairesinin emrine verilmiş

⁸ Birinci haciz ihbarnamesine itiraz etmeyen şirkete ikinci haciz ihbarnamesinin gönderilmesinin anlamsız olacağı ve kâr payının varlığı şirket tarafından kabul edilmiş olacağından bunu ödemeye zorlanabileceği görüşü için bkz. MUŞUL, (2017), Esaslar, s. 376. Ayrıca, haciz ihbarnamelerine itiraz durumunda ne yapılacağına dair hükümlerin gereksiz olduğu ve bu durumda doğrudan İİK m. 120 hükmünün uygulanması gerektiği hakkında bkz. ÇATALKAYA Cevdet, BANDAKÇIOĞLU İhsan, (1967), İcra ve İflâs Kanunu Şerhi, 1. Baskı, Ankara, s. 330.

⁹ İkinci haciz ihbarnamelerinin içeriği hakkında bkz. KARSLI, (2014), s.291; ARSLAN, (2016), s. 3223; KURU Baki, ARSLAN Ramazan, YILMAZ Ejder, (2013), İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı, 27. Baskı, Ankara, s. 255 vd.; Yargıtay 12. HD., E. 2016/29605, K. 2018/2898, T. 21.03.2018; İstanbul BAM. 21. HD., E. 2017/1027, K. 2017/1006, T. 14.06.2017; Ankara BAM. 23. HD., E. 2017/65, K. 2017/175, T. 02.03.2017; Lexpera Hukuk Bilgi Sistemi, Erişim Tarihi: 05.12.2018.

¹⁰ KURU Baki, (2003), “İcra ve İflâs Kanununun 89. Maddesinde Yapılan Değişiklikler”, Bankacılar Dergisi, S. 47, s. 64; UYAR Talih, (2005), “Borçlunun Üçüncü Kişideki Kıymetli Evrakı Bağlı Olmayan Hak ve Alacaklarının Haczi”, Legal Hukuk Dergisi, C. 3, S. 35, s. 4008.

¹¹ Üçüncü haciz ihbarnamesi gönderilmesi yönündeki düzenlemenin eleştirisi için bkz. KARSLI Abdürrahim, (2004), “İcra ve İflâs Kanunu’nun 89. Maddesinde 4949 Sayılı Kanunla Yapılan Değişiklikler”, Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 1, S. 2, s. 413.

olacağından ileride bu hakla ilgili olarak çıkarılması muhtemel senetler ve kıymetli evrak da ayrıca bir prosedüre gerek kalmadan icra dairesi emrinde bulundurulacaktır¹².

Haciz ihbarnamelerinin kanunda belirtilen bu içeriğine ek olarak tartışma konusu olan bir nokta ise üçüncü kişiden olan alacağın miktarının ihbarnamede gösterilmesinin gerekip gerekmediği hususudur. Doktrinde bir görüşe göre¹³, alacak miktarının ne olduğu da haciz ihbarnamesinin bir unsuru olduğundan bunun da açıkça yazması gerekmektedir. Zira eğer bu miktar belirtilmezse, ihbarname eksik olacağından ihbarnameye muhatap olan üçüncü kişi şirket itirazda bulunmasa dahi buna bağlanan menfi sonuçlar doğmaz. Ancak bizim de katıldığımız bir diğer görüş¹⁴, uygulamada bu hususun haciz ihbarnamesinde aranmamasını da göz önüne alarak, alacaklıların borçlunun üçüncü kişideki alacağının ne kadar olduğunu bilmesinin son derece güç olduğunu ve alacak tutarının haciz ihbarnamesi neticesinde belli olması sebebiyle yazılmasının gerekmediğini ifade etmektedir.

Mülga Türk Ticaret Kanunu'nun 145. maddesinden farklı olarak TTK m. 133, henüz bilanço düzenlenmemiş olsa dahi bilanço düzenlenince ortağa düşecek kâr payına haciz konulabileceğini ifade etmiştir¹⁵. eTTK'daki hüküm uyarınca bu durumda ancak ihtiyati haciz istenmesi mümkün idi. Ancak şu an aksi yönde hükmün varlığı müstakbel alacağın haczinin nasıl olacağı sorusunu doğurmaktadır. Doktrinde çoğunlukla müstakbel alacakların haczinin caiz olduğu ifade edilerek¹⁶, bu haciz bazı şartlara bağlanmıştır. Buna göre haczi

¹² DOMANIÇ, (1970), Haciz Kabiliyeti, s. 753.

¹³ ÜSTÜNDAĞ Saim, (2004), İcra Hukukunun Esasları, 8. Bası, İstanbul, s. 197; POSTACIOĞLU İlhan E., ALTAY Sümer, (2010), İcra Hukuku Esasları, 5. Bası, İstanbul, s. 538-539; POSTACIOĞLU İlhan E., (1982), İcra Hukuku Esasları, 4. Bası, İstanbul, s. 452. Maddede bu yönde açık bir ifade yer almamasının, İİK m. 85 hükmü göz önüne alındığında, doğru olmadığı yönünde bkz. ÇATALKAYA, BANDAKÇIOĞLU, (1967), s. 329.

¹⁴ KURU Baki, (2013), İcra ve İflâs Hukuku El Kitabı, 3. Baskı, Ankara, s. 460; ARSLAN Ramazan, (1974), "Borçlunun Üçüncü Kişideki Menkul Mal ve Alacaklarının Haczi", Dr. A. Recai Seçkin'e Armağan, Ankara, s. 48; YAVAŞ Murat, (2005), Borçlunun Üçüncü Şahıslardaki Mal, Hak ve Alacaklarının Haczi, 1. Baskı, İstanbul, s. 24.

¹⁵ Yargıtay 12. HD., E. 2014/31053, K. 2015/6499, T. 19.03.2015; emsal.yargitay.gov.tr, Erişim Tarihi: 07.12.2018.

¹⁶ Ancak ileride tahakkuk edecek hakların haczinin, intizam içinde alınan ücretler ve maaşlar hariç olmak üzere, caiz olmadığı yönünde bkz. BERKİN Necmeddin M.,

caiz bir müstakbel alacaktan söz edilebilmesi için alacağın temelindeki hukuki ilişkinin mevcut ve alacak cinsi ile borçlunun da belli olması gerekir; alacağın miktarının belli olmaması ya da alacağın doğmama ihtimalinin bulunması önem arz etmez¹⁷. Dolayısıyla ortaklık ile ortak arasındaki ilişki belli olduğu ve bu kâr payı alacağının borçlusu sabit olduğuna göre, hesap yılı sonunda düzenlenecek bilançoya göre şirket kâr payı dağıtacak durumda olmasa dahi, müstakbel alacak bilanço düzenlenmeden önce haczedilebilir. Bu haczin nasıl yapılacağı hususunda ise Yargıtay daireleri arasında tartışma mevcuttur. Yargıtay 23. Hukuk Dairesi müstakbel alacaklarının haczinin İİK m. 89 uyarınca¹⁸, 12. Hukuk Dairesi ise İİK m. 88 (taşınırların haczine ilişkin muhafaza tedbirleri) yoluyla¹⁹ haczedebileceğini ifade etmiştir. Uygulamada ise henüz

(1948), İcra ve İflâs Kanunu Şerhi, 2. Bası, İstanbul, s. 235; ANSAY, Sabri Şakir, (1954), Hukuk İcra ve İflâs Usulleri, 3. Bası, Ankara, s. 88. Yine Yargıtay bir kararında İİK m. 89 uyarınca bir alacağın haczedilebilmesi için alacağın kesinleşmiş v muaccel olması gerektiğini ifade etmiştir bkz. Yargıtay 12. HD., E. 2016/7120, K. 2016/15450, T. 01.06.2016; emsal.yargitay.gov.tr, Erişim Tarihi: 07.12.2018.

¹⁷ OSKAY Mustafa, KOÇAK Coşkun, DEYNEKLİ Adnan, DOĞAN Ayhan, (2007), İcra ve İflas Kanunu Şerhi, 1. Baskı, Ankara, C. II, s 2595-2596; GÜMAN Nihat, (2010), Elbirliği Mülkiyeti ile Kollektif ve Komandit Şirket Hisselerinin Haczi ve Paraya Çevrilmesi, 1. Baskı, İstanbul, s. 233; UYAR Talih, UYAR Alper, UYAR Cüneyt, (2016), İcra Hukukunda Haciz, 3. Baskı, İzmir, s. 256; ARSLAN, (2016), s. 3220; Yargıtay 12. HD., E. 2017/9416, K. 2018/5340, T.28.05.2018; Yargıtay 23. HD., E. 2015/1685, K. 2017/439, T. 16.02.2017; Ankara BAM. 23. HD., E. 2017/209, K. 2017/231, T. 21.03.2017; Kazancı Hukuk İçtihat Bilgi Bankası, Erişim Tarihi: 01.07.2018.

¹⁸ “İcra ve İflas Kanunu’nun 89. maddesi kural olarak borçlu ile üçüncü kişi arasındaki bir hukuki ilişkiden kaynaklanacak (müstakbel) alacaklar için de uygulanabilir...Üçüncü kişinin elindeki paranın İİK’nın 89. Maddesine göre değil de taşınır haczine ilişkin 88. Maddesine göre haczedilmesinde, tıpkı taşınırlarda olduğu gibi paranın somut olarak üçüncü kişi elinde bulunması gerekir.” Yargıtay 23. HD., E. 2014/375, K. 2014/2007, T. 17.03.2014. Aynı yönde bkz. Yargıtay 23. HD., E. 2014/9352, K. 2015/7940, T. 07.12.2015; Yargıtay 23 HD., E. 2017/2718, K. 2018/3503, T. 04.06.2018; emsal.yargitay.gov.tr, Erişim Tarihi: 10.07.2018.

¹⁹ “Alacaklı borçlunun 3. Kişi nezdinde doğması muhtemel bir alacağını haczettirmek istiyorsa bu amacına, İİK.nun 88. Maddesine göre haciz yazısı göndermek suretiyle ulaşabilir...Doğmamış alacaklar yönünden İİK.nun 88. Maddesine göre tebliğ edilen haciz ihbarı üçüncü kişinin bu maddeye göre sorumluluğunu doğurmayacağı gibi, muhtemel alacakların haciz yazısı yazılmak suretiyle haczi de mümkün olduğundan üçüncü kişi şikayetinin bu aşamada dinlenme olanağı yoktur.” Yargıtay 12. HD., E. 2013/30570, K. 2013/39931, T. 13.12.2013. Bu haczin İİK m. 78 uyarınca haciz müzekkeresi gönderilmek suretiyle yapılabileceği yönünde bkz. Yargıtay 12. HD., E.

bilanço düzenlenmediği dönemde İİK m. 89 hükmünden yararlanılmaktadır ki madde içeriği dikkate alındığında bunun doğru bir uygulama olduğu görüşüne katılmaktayız²⁰.

İcra ve İflâs Kanunu'nun 89. maddesi hükmüne göre yapılan bu haczin, İİK m. 94 hükmüne göre de gerçekleştirilmesinin mümkün olup olmadığı tartışılmaktadır. "İştirak halinde tasarruf edilen mallar" başlığını taşımakla beraber İİK m. 94/1 "Bir intifa hakkı veya taksim edilmemiş bir miras veya bir şirket yahut iştirak halinde tasarruf edilen bir mal hissesi haczedilirse..." ifadesi ile şirket paylarının haczini de düzenlemiştir. Her ne kadar maddede şirket paylarından söz ediliyor ve TTK m. 133 ortakların şirketteki paylarının değil kâr veya tasfiye payının haczine yer veriyor olsa da mali hakların haczinde, şirketteki payın birer uzantısı olmaları sebebiyle, İİK m. 94 hükmünün de uygulanabileceği ifade edilmiştir²¹. Buna göre borçlunun bir kolektif şirketteki kâr payını haczedene icra müdürü, bunu adresi bilinen üçüncü kişiler (bu durumda şirket) ve diğer ortaklara tebliğ eder. Bu ihbar ile artık borçlu ortağa yapılacak tüm tebligatların icra dairesine yapılması, borçlu ortağa ödenmesi gereken kâr payının icra dairesine ödenmesi ve borçlu ortağın muvafakatinin arandığı durumlarda icra dairesine başvurulması gerektiği ihtar edilir. Böylelikle ortağın şirket payı ve kâr payı üzerindeki tasarruf yetkisi kısıtlanmış ve gerekli muhafaza tedbirleri de alınmış olacaktır²².

2017/9035, K. 2018/511, T. 23.01.2018; emsal.yargitay.gov.tr, Erişim Tarihi: 01.07.2018

²⁰ ARSLAN Ramazan, YILMAZ Ejder, TAŞPINAR AYVAZ Sema, (2017), İcra ve İflâs Hukuku, 3. Baskı, Ankara, s. 263; AKİL Cenk, (2013), Borçlunun Üçüncü Kişideki Mal ve Alacaklarının Haczi, 1. Baskı, Ankara, s. 327; KURU Baki, (2002), Bankalardaki Mevduatın ve Diğer Alacakların Haczi ve Uygulamada Ortaya Çıkan Sorunlar, 2. Baskı, Ankara, s. 23.

²¹ PEKCANITEZ, ATALAY, SUNGURTEKİN ÖZKAN, ÖZEKES, (2017), s. 163; GÜMAN, (2010), s. 235; TAŞPOLAT TUĞSAVUL, (2009), s. 1334; KURU, (2017), s. 167; UYAR Talih, (2016), "Kollektif ve Komandit Şirketlerde "Şirket"ten ve/veya "Şirket Ortağı"ndan Alacaklı Olan Üçüncü Kişilerin "Şirket"i ve/veya "Şirket Ortağı"ni Takip Hakkının Kapsamı", İstanbul Barosu Dergisi, C. 90, S. 2, s. 95 vd.; POSTACIOĞLU, ALTAY, (2010), s. 386.

²² DOMANIÇ, (1970), Haciz Kabiliyeti, s. 753; KURU, (2013), El Kitabı, s. 453; KURU Baki, ARSLAN Ramazan, YILMAZ Ejder, (2013), İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı, 27. Baskı, Ankara, s. 246.

b. Tasfiye Payının Haczi

Kollektif şirketin sona ermesi ile birlikte tasfiye süreci başlar. Tasfiye kısaca, ortaklığın safi malvarlığının tespiti ve ortaklara dağıtılması için icrası gereken işlemleri ifade etmektedir²³. Tasfiye kapsamında şirketin alacaklıları toplanıp borç ve yükümlülüklerin ifası, tasfiye için gerekli defterlerin tutulması, şirketin mal ve haklarının korunması için önlemler alınması, şirketin temsili ve tasfiye bilançosunun yapılması süreçlerinden geçilir²⁴. Tasfiye memurlarınca gerçekleştirilecek bu işlemler sonucunda şirketin malvarlığı ile hem ortaklara hem de üçüncü kişilere yönelik borç ve taahhütler ifa edilebiliyorsa, ortaklara sermaye iadesi yapılır²⁵. Buna ek olarak artı değer kalıyorsa tasfiye bakiyesi olan bu artı değer, sözleşmede ya da ortakların alacakları bir kararda aksi belirtilmedikçe para olarak ortaklara dağıtılır (TTK m. 300). Burada tasfiye bakiyesi ya da tasfiye artığının sermayeyi kapsamadığı, zira sermayenin ortakların yatırımı olduğu ve bakiyenin şirketin borç ve taahhütleri yanısıra pay bedellerinin ödenmiş kısımlarının geri verilmesinden sonra kalan miktar şeklinde anlaşılması gerektiği ifade edilmektedir²⁶.

Türk Ticaret Kanunu'nun 133. maddesindeki genel hüküm yanında kollektif şirketler için tasfiye payının haczi özel olarak TTK m. 249'da düzenlenmiştir. Buna göre bir ortağın kişisel alacaklısı, alacağını borçlunun kişisel mallarından ve şirketteki kâr payından alamazsa, tasfiye sonunda borçlu ortağa düşecek paya haciz koydurmaya yetkilidir. Madde metninde açıkça

²³ POROY, TEKİNALP, ÇAMOĞLU, (2014), s. 245. "Tasfiye, iç ve dış ilişkide var olan hukuki ve mali bağların çözülmesidir." bkz. BİLGİLİ, DEMİRKAPI, (2013), s. 176. "Tasfiye sona eren bir şirketin, aktifinin tahsili ve kıymetlendirilmesi, borç ve yükümlülüklerinin yerine getirilmesi, kâr ve zarar tarzında teşekkül edebilecek bakiyenin ortaklar arasında dağıtılması ile şirketin sicilden terkinini ihtiva eden muamelelerin heyeti umumiyesidir." bkz. DOMANIÇ Hayri, (1988), *Adi-Kollektif ve Komandit Şirketler*, 4. Bası, İstanbul, s. 428.

²⁴ BAHTİYAR Mehmet (2017), *Ortaklıklar Hukuku*, 12. Baskı, İstanbul, s. 97-98; PULAŞLI Hasan (2017), *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, 5. Baskı, Ankara, s. 215; ÇELİKTAŞ İlyas, (2013), *Şirketler Hukuku*, 2. Baskı, (Ed. KARAHAN Sami), Konya, s. 305-306.

²⁵ ÇEVİK Orhan Nuri, (1978), *Kollektif Şirketler*, 1. Baskı, İstanbul, s. 369 vd; TÜRKER Kaya, (1980), *Türk Hukukunda Kollektif Şirket*, 1. Baskı, Ankara, s. 44-45; ARSLANLI, (1960), *Kollektif Şirketler*, s. 565 vd.

²⁶ POROY, TEKİNALP, ÇAMOĞLU, (2014), s. 204; PULAŞLI, (2015), *Şerh*, C. I, s. 373; TEKİL Fahiman, (1981), *Şirketler Hukuku*, 3. Baskı, İstanbul, s. 178; DOMANIÇ Hayri, (1988), *Şirketler Hukuku Şerhi* C. I, 1. Baskı, İstanbul, s. 740.

ifade edilmemiş olsa da tasfiye payına haciz uygulanabilmesi için, alacaklının borçlu ortak hakkındaki takibinin kesinleşmiş olması ve kesin haciz isteme yetkisinin de gelmiş olması gerekmektedir. Zira takip kesinleşmeden ve kesin haciz yerine getirilmeden malların satılması kural olarak mümkün olamaz²⁷. Ayrıca alacaklının önce ortağın şahsi mallarına daha sonra ortağın tasfiye payı dışındaki diğer mali haklarına başvurmuş olması ve buna rağmen alacağın tamamını elde edememiş olması gerekmektedir²⁸. Bu hususun aciz belgesi ya da haczedilebilir bir malın olmadığına dair düzenlenecek tutanakla da tespit edilmesi gerekmektedir²⁹. Söz konusu şartlara uyulmaksızın tasfiye bakiyesinin haczedilmesi de bu kurallar kamu düzeninden sayıldığından³⁰ süresiz şikayete tabi olacaktır (İİK m. 16).

Bu şartlar gerçekleşirse alacaklı tasfiye payına haciz koyulmasını isteyebilmesinin yanısıra, 6 ay önceden ihbarda bulunmak ve hesap yılı sonu için hüküm ifade etmek üzere, şirketin feshini de isteyebilmeye yetkilidir (TTK m. 249/1). Burada yukarıda ifade edildiği gibi alacaklının borçlunun diğer mallarına ve mali haklarına başvurduktan sonra, bunlara ilişkin takibin semeresiz kalmış olması gerekir. Ayrıca fesih ihbarının da en az 6 ay önceden yapılması ve tasfiyenin hesap yılı sonuna denk getirilmiş olması gerekmektedir³¹. Böylece hesap yılı sonuna rastlansa dahi 6 aydan daha az bir ihbar müddeti yeterli olmayacağı gibi, hesap yılı sonuna 6 aydan daha az bir

²⁷ YILDIRIM, DEREN-YILDIRIM, (2016), s. 212; KARSLI, (2014), s. 336; ÜSTÜNDAĞ, (2004), s. 238-239.

²⁸ DOĞANAY İsmail, (2004), Türk Ticaret Kanunu Şerhi, 4. Bası, İstanbul, s. 739-740; DOMANIÇ, (1988), Kollektif Şirketler, s. 382; ARSLANLI, (1960), Kollektif Şirketler, s. 420.

²⁹ TÜRKER, (1980), s. 93; ÇELİKTAŞ, (2013), s. 290; “Davalı şirket ortağının davacı bankaya olan borcundan dolayı şahsi malları üzerinde yapılan hacizlerin borcunu karşılamadığı, haciz tutanaklarının da aciz belgesi niteliği taşıdığı, TTK m. 191’deki koşulların davacı lehine olduğu gerekçesiyle davanın kabulü ile davalı şirketin fesih ve tasfiyesine...” Yargıtay 11. HD., E. 2003/11865, K. 2004/6054, T. 31.05.2004; Kazancı Hukuk İçtihat Bilgi Bankası, Erişim Tarihi: 01.07.2018.

³⁰ GÜMAN, (2010), s. 236.

³¹ Yargıtay 11. HD., E. 2013/17097, K. 2014/6141, T. 28.03.2014; Yargıtay 12. HD., E. 2011/7724, K. 2011/24920, T. 24.11.2011; Kazancı Hukuk İçtihat Bilgi Bankası, Erişim Tarihi: 05.12.2018.

süre kalmış ise bu bildirim bir sonraki hesap yılı için hüküm ifade eder³². Borçlu ortağın sermaye ve tasfiye bakiyesinin haczini talep etmesine istinaden icra memuru ortağın şirketteki sermaye ve tasfiye payına haciz konulduğunu İİK m. 89'a göre düzenlediği haciz ihbarnamesinde bildireceği gibi borcun ödenmemesi hâlinde alacaklının şirketin feshini isteyebileceğini de bildirir³³. Usulüne uygun olarak düzenlenen haciz ihbarnamesi neticesinde fesih ihbarında bulunulması hâlinde, bu ihbar ortaklığı sona erdirici etkisini ancak diğer ortaklar çıkarma hakkını kullanmadıkları takdirde doğuracaktır³⁴.

Ortağın kişisel alacaklısının yöneltebileceği fesih ihbarı sonucunda şirketin sona ermesi ihtimaline karşılık TTK m. 249/2'de mahkeme tarafından feshe karar verilmeden önce, şirketin veya diğer ortakların borcu ödemeleri hâlinde fesih davasının düşeceği hükmüne de yer verilmiştir. Bu da kolektif şirket açısından şirketin devamlılığını sağlayan önemli bir unsurdur.

Tıpkı kâr payı haczinde olduğu gibi sermaye ve tasfiye payının haczinin de İİK m. 94 uyarınca yapılması mümkündür³⁵. Bu durumda haczin şirkete ve diğer ortaklara bildirilmesi ve ödenmesi gereken tasfiye payının icra dairesine ödenmesi gerektiğinin bildirilmesi gerekir. Fakat TTK m. 249, alacaklının tasfiye payını haczettirmesi için daha önce yapılan takibin semeresiz kalmasını ararken; İİK m. 94 uyarınca yapılacak hacizlerde böyle bir şart aranmamaktadır. Dolayısıyla kanaatimizce, TTK m. 249'da öngörülen usulün takibi çok uzattığı açık olup, maddenin İİK m. 94'e göre yeniden düzenlenmesi gerekmektedir.

Bu bahiste son olarak, şirketin iflâsı hâlinde şirket alacaklılarının durumu önem arz etmektedir ki bu da TTK m. 239'da yer almaktadır. Bilindiği üzere iflâs, borcunu ödemediği için belirli usuller dâhilinde iflâsına karar verilen borçlunun iflâs masasına giren tüm hak, mal ve alacaklarının paraya çevrilerek, bilinen tüm alacaklıların tatmin edilmesini sağlayan külli bir icra yoludur³⁶.

³² ÇELİKTAŞ, (2013), s. 290; DOMANIÇ, (1988), Kolektif Şirketler, s.383; UYAR, UYAR, UYAR, (2016), s. 432; Yargıtay 11. HD., E. 2001/2874, K. 2001/5081, T. 04.06.2001; Kazancı Hukuk İçtihat Bilgi Bankası, Erişim Tarihi 01.07.2018.

³³ TAŞPOLAT TUĞSAVUL, (2009), s. 1340.

³⁴ POROY, TEKİNALP, ÇAMOĞLU, (2014), s. 239.

³⁵ GÜMAN, (2010), s. 235; KURU, (2013), El Kitabı, s. 452; TOPUZ Gökçen, (2009), Hisse Haczi ve Satışı, 1. Baskı, Ankara, s. 190.

³⁶ ARSLAN, YILMAZ, TAŞPINAR AYVAZ, (2017), s. 429; MUŞUL Timuçin, (2018), İflâs ve Konkordato Hukuku, 1. Baskı, Ankara, s. 49; ÜSTÜNDAĞ Saim, (1975), İflâs Hukuku

Fakat TTK m. 133 kapsamında alacaklıların ortakların şirketteki mali haklarına da başvurma imkânı kabul edildiğinden, iflâs masasına ortakların kişisel alacaklılarının alacak yazdırmaları sorunu ortaya çıkmaktadır. Bu kapsamda TTK m. 239, şirket alacaklılarının alacaklarını tahsil etmedikçe, kişisel alacaklıların şirket mallarına başvurmasını engellemiştir. Fakat tam aksi durumda yani ortaklardan birinin iflâsı hâlinde ortakların kişisel alacaklıları ile şirket alacaklıları arasında bir imtiyaz hakkı veya öncelik olmayıp sadece kanunen rüçhan hakkı bulunan kişisel alacaklıların bu hakları saklıdır (TTK m. 240/2).

c. Ücret Alacağıın Haczi

Kural olarak kolektif ortaklar şirketteki çalışma ve emeklerine karşılık herhangi bir ücret veya tazminat isteyemezler; zira şirketin yönetimine katılmak ve onu dış ilişkide temsil etmek onlar için bir görevdir³⁷. Ancak kanunlarda aksine düzenleme yoksa, şirket sözleşmesi ile ortağın çalışmasına karşılık bir ücret verilmesi kararlaştırılabilir³⁸ (TTK m. 132, TTK m. 228). Ücretin özelliği şirketin kârı ile herhangi bir ilişkisinin bulunmaması olup, şirket zararda olsa dahi ücret talep edilebilir³⁹. Borçlu ortağa bir ücret verilmesi kararlaştırılmış ise bunun haczi İİK m. 83'e göre kişisel alacaklı tarafından talep edilebilir ve haciz gerçekleşince icra dairesi bunu şirkete bir yazı ile bildirir (İİK

Dersleri, 1. Baskı, İstanbul, s.1; BERKİN Necmeddin M., (1972), İflâs Hukuku, 4. Bası, İstanbul, s. 13; KURU Bakı, (1992), İflâs ve Konkordato Hukuku, 3. Baskı, Ankara, s.2; "...iflasta, borçlunun bütün alacaklılarının, borçlunun haczedilebilen bütün malvarlığından tatmin edilmesi söz konusudur. Cüz'i icrada, borçlunun malları, alacaklıların alacağına yetecek oranda haczedilir. Oysa iflasta, borçlunun (müflisin) iflas açıldığı zaman sahip bulunduğu haczedilebilen bütün mal ve haklarına el konur; yani, bu mal ve hakların tümü iflas masasını teşkil eder." Yargıtay 12. HD., E. 2017/1196, K. 2018/6129, T. 08.06.2018; Yargıtay HGK., E. 2017/23-849, K. 2018/773, T. 11.04.2018; Yargıtay 11. HD., E. 1991/132, K. 1991/2415, T. 05.04.1991; Yargıtay 19. HD., E. 1993/6975, K. 1993/7800, T. 19.11.1993; Kazancı Hukuk İçtihat Bilgi Bankası, Erişim Tarihi: 05.12.2018.

³⁷ BAHTİYAR, (2017), s. 83; TÜRKER, (1980), s. 42.

³⁸ ÇEVİK, (1978), Kollektif, s. 368; DOMANIÇ, (1988), Kollektif Şirketler, s. 323; DOMANIÇ, (1988), Şerh C. I, s. 593.

³⁹ POROY, TEKİNALP, ÇAMOĞLU, (2014), s. 205.

m. 83/2, İİK m. 355)⁴⁰. Bu bildirim üzerine şirket, ücret miktarını bir hafta içinde icra dairesine bildirmek ve borç bitinceye dek haczedilen ücret miktarını derhal icra dairesine göndermeye mecburdur (İİK m. 355/1).

d. Faiz ve Masraf Alacağıın Haczi

Kollektif şirketlerde esasen sermayeye faiz işletilmemekle beraber, bunun aksi şirket sözleşmesi ile kararlaştırılabilir (TTK m. 132). Faizin ödenmesi de kârın varlığına tabi olmayıp tek şart ortağın iştirak payı hesabının aktif olmasıdır⁴¹.

Ortağın şirket işleri için bazı masraflar yapmış olması hâlinde de, bunları eğer yönetici ortaksa TBK m. 627'ye göre; aksi hâlde vekaletsiz iş görme hükümleri uyarınca talep edebileceği kabul edilmektedir⁴².

Bu kapsamda borçlu ortağın faiz ve masraf alacağı İİK m. 89 proseüdür ile haczedilebileceği gibi icra müdürü tarafından borçlu ortağın payı haczedildikten sonra bu haczin İİK m. 94/1'e göre haczin şirkete ve ortaklara tebliğ edilmesi suretiyle yapılması ve bunların icra dairesine ödenmesinin istenmesi de mümkündür⁴³.

III. KOMANDİT ŞİRKETLER

Türk Ticaret Kanunu, iki farklı komandit şirket düzenlemiş ve bunlara ilişkin hükümleri farklılaştırmıştır. Buna göre adi komandit şirket TTK m. 124/2 uyarınca şahıs şirketi iken, sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket ise bir sermaye şirketi olup anonim şirketlere daha çok benzemektedir.

A. ADİ KOMANDİT ŞİRKETLER

Adi komandit şirket, bir ticari işletmeyi, bir ticaret ünvanı altında işletmek amacıyla kurulan ve şirket borçlarından dolayı bir veya birkaç orağı

⁴⁰ MUŞUL Timuçin, (2013), İcra ve İflâs Hukuku, C. I, 6. Baskı, Ankara, s. 557; YAVAŞ, (2005), s. 162; İYİLİKLİ Ahmet Cahit, (2012), Haciz İhbarnameleri, 1. Baskı, İstanbul, s. 195.

⁴¹ POROY, TEKİNALP, ÇAMOĞLU, (2014), s. 205; TÜRKER, (1980), s. 43; HANDSCHIN Lukas, (2010), Swiss Company Law, (Çev. Cecilia Subido), Basel, s. 10

⁴² İMREGÜN, (1989), Kollektif Ortaklıklar, s. 63; ARSLANLI, (1960), Kollektif Şirketler, s. 224; ÇEVİK Orhan Nuri, (1994), Uygulamada Şirketler Hukuku, 2. Baskı, Ankara, s. 436.

⁴³ KURU, (2013), El Kitabı, s. 452.

sınırsız, diğer ortak veya ortakları sınırlı sorumlu olan bir şirkettir⁴⁴. Bu tanım kapsamında şirkette iki tür ortak vardır. Bunlardan ilki olan “komandite” ortak, kolektif şirket ortağı gibi olup şirket borçlarından dolayı sınırsız sorumludur ve ortaklığı yönetim ve temsilde yetkilidir⁴⁵. Diğer tür olan “komanditer” ortak ise anonim şirket ortağı gibidir ve şirket borçlarından sınırlı olarak sorumludur. Böylelikle komanditer ortak, şirketin başarısı ile ilgilenir ve sermaye yönetimini komanditelere bırakmıştır⁴⁶.

Adi komandit şirketler de hem komandite hem de komanditer ortağın şahsi alacaklısının durumu kolektif şirketlerde olduğu gibidir. Zira TTK m. 133, “bir şahıs şirketi” şeklinde başlarken herhangi bir ayırım yapmamıştır. Ayrıca özel hükümler saklı kalmak kaydıyla, TTK m. 305/1, kolektif şirkete ilişkin hükümlerin adi komandit şirketlere de uygulanacağını ifade etmiştir. Burada da komanditer ortakların şahsi alacaklıları açısından bir istisna bulunmadığından, hem komanditer hem komandite ortakların şahsi alacaklıları; ortakların hem şahsi mallarına hem de şirketteki mali haklarına başvurabilecek, dahası şirketin feshini de isteyebileceklerdir.

B. SERMAYESİ PAYLARA BÖLÜNÜŞ KOMANDİT ŞİRKET

Bu tür şirketler, sermaye şirketi olmakla beraber şirket borçlarından dolayı sınırsız sorumluluğu kabul edilmiş komandite ortakları ve sınırlı sorumlu olan komanditer ortakları içerir. Kanuni tanıma göre, sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket, sermayesi paylara bölünen ve ortaklardan bir veya birkaçının kolektif, diğerlerinin anonim şirket ortağı gibi sorumlu oldukları türden şirkettir (TTK m. 564). Bu tür şirketlerin adi komanditlerden farkı, sermayenin paylara bölünmüş ve payların kıymetli evrak niteliğinde olmaları, ayrıca komanditer ortakların paylarını serbestçe devredebilmeleridir⁴⁷. Anonim şirketlerden farkı ise şirket borçlarından sınırsız sorumlu komandite

⁴⁴ HANDSCHIN, (2010), s. 10; ARSLANLI, (1960), Kolektif Şirketler, s. 593.; LENGAUER Daniel, SCHAAD Martin, AMSTUTZ Therese, BRÜGGER Denise, FATZER Peter, HOLDEREGGER Mirjam, JOWETT Ben, WIDMER Kurt, Company Law in Switzerland, (2009), Zurich, s. 13.

⁴⁵ PULAŞLI, (2015), Şerh, C. I, s. 432; BAHTIYAR, (2017), s. 99; POROY, TEKİNALP, ÇAMOĞLU, (2014), s. 257.

⁴⁶ PULAŞLI, (2017), Genel Esaslar, s. 223; POROY, TEKİNALP, ÇAMOĞLU, (2014), s. 255.

⁴⁷ SOYGÜR Nevin, (1989), Şirketler Hukuku, 1. Basım, İstanbul, s. 127; ÇEVİK, (1994), Uygulama, s. 436.

ortakların bulunması ve şirketi yönetim kurulunun değil komandite ortakların yönetmesidir⁴⁸.

Sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketler, sermaye şirketi olduğundan TTK m. 133/2 uyarınca ortağın şahsi alacaklısı, ortağın şirketteki mali haklarına başvurabileceği gibi payının haczini de isteyebilir. Anonim şirketlere ilişkin hükümler burada da uygulanır.

IV. ANONİM ŞİRKETLER

Anonim şirket, sermayesi belirli ve paylara bölünmüş olan, borçlarından dolayı yalnız malvarlığı ile sorumlu olan şirkettir. Pay sahipleri, taahhüt etmiş oldukları sermaye paylarıyla ve şirkete karşı sorumludurlar (TTK m. 329)⁴⁹. Anonim şirketlerde ortakların kişisel alacaklıları, TTK m. 133/2 uyarınca alacaklarını kâr veya tasfiye payından almak yanında borçlulara ait olan payı da haczettirebilir. Bunun dışında yine aynı maddenin üçüncü fıkrasına göre alacaklılar borçlu ortağın şirketteki diğer mali haklarına başvurabilir. Mali haklar, anonim şirketin malvarlığından kaynaklanan ve para ile ölçülebilen bir değere sahip olan haklardır ve ortağa anonim şirketin malvarlığı üzerinde tasarruf hakkı vermeyip bu mallardan çeşitli şekillerde yararlanma imkânı sunar⁵⁰. Bunlar kâr payı hakkı, tasfiye payı hakkı, bedelsiz payları edinme hakkı, yeni payları edinmede rüçhan hakkı, tesislerden yararlanma hakkı ve hazırlık dönemi faizidir.

A. Ortağın Şirketteki Mali Haklarının Haczi

a. Kâr Payının Haczi

Anonim şirketlerde kâr payının ne anlama geldiği hususunda doktrin ikili bir ayrım yapmaktadır. Buna göre kâr payının ilk olarak vazgeçilmez hak cephesi vardır ki bu, şirketin iktisadi değer elde etme ve bunu paylaşırma amacı izleme zorunluluğundan kaynaklanır⁵¹. Kâr payının ikinci anlamı ise

⁴⁸ BECCHIO Bruno, WEHINGER Urs, FARHA S. Alfred, SIEGEL Stanley, Swiss Company Law, 2. Edition, The Hague 1996, s. 25; ÇEVİK (1994), Uygulama, s.436 vd.

⁴⁹ Söz konusu tanımın aslında anonim şirketi limited şirketlerden ayıran yönlerini ifade etmediği ve eksik olduğu doktrinde ifade edilmiştir. Tanımın eleştirisi için bkz. MOROĞLU Erdoğan, (2012), Türk Ticaret Kanunu ile Yürürlük ve Uygulama Kanunu Tasarıları Değerlendirme ve Öneriler, 1. Bası, İstanbul, s. 125.

⁵⁰ POROY, TEKİNALP, ÇAMOĞLU, (2014), s. 615.

⁵¹ Vazgeçilmez haklar pay sahibinin rızası olmasına rağmen sınırlandırılmayan, pay sahibinin yoksun bırakılamayacağı, kanunen tanınan ve korunan, anonim şirketin temel niteliklerine sıkı surette bağlı haklardır ve kâr payı alma hakkı da bu

güçsüz nisbi müktesep hak⁵² olmasıdır ki bu da kanunda belirtilen şartlarla ortağın dağıtılan yıllık kâra veya yedek akçelere katılma hakkını ifade eder⁵³.

Kâr payının dağıtılmasına karar verme yetkisi genel kurula aittir (TTK m. 408). Pay sahibinin kâr payı alma hakkı, genel kurulun kâr payı dağıtımına karar vermesi ile alacak hakkına dönüşür⁵⁴. Bu hakkın haczinin nasıl olacağı ise doktrinde tartışmalıdır. Bu konuda bir görüş, “Bir taşınmazın haczi hâsılat ve menfaatlerine de şamildir.” şeklindeki İİK m. 92 hükmünün burada da kıyasen uygulanacağını ve böylece pay hazine buna ilişkin her türlü hak ve menfaatin

kapsamdadır; GÜRBÜZ USLUEL Aslı Elif, (2016), Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Kâr Payı Alma Hakkı, 1. Baskı, Ankara, s. 97; TEKİNALP Ünal, (2011), Tek Kişilik Ortaklık I Tek Paysahipli Anonim Ortaklık, 1. Baskı, İstanbul, s. 233; PULAŞLI, (2015), C. II, s. 1280.

⁵² Müktesep haklar, pay sahibinin izni olmadan sınırlandırılmayan veya ortadan kaldırılamayan, ancak pay sahibinin rızası ile sınırlandırılabilen ve kanun tarafından genel kurul ve yönetim kurulunun tasarruflarına karşı korunmakta olan haklardır; TEKİNALP Ünal, (2012), Yeni Anonim ve Limited Ortaklıklar ile Tek Kişi Ortaklığın Esasları, 2. Baskı, İstanbul, s. 198. Söz konusu bu müktesep haklar da eğer sahibinin rızası olmadan değiştirilebiliyorsa mutlak haklardır. Bir diğer deyişle, mutlak müktesep haklar pay sahiplerine tanınmış veto haklarıdır. Nispi müktesep haklar ise, sadece özü korunan ve buna karşılık ortaklık menfaatleri gereğince sınırlandırılabilen haklar olup, bu hakkın sınırlandırılabilme imkânı onun güçlü veya güçsüz olduğunu gösterir; CANÖZÜ Salih, (2016), Anonim Şirketlerde Kâr Payının Tespiti ve Dağıtılması, 2. Baskı, İstanbul, s. 29.

⁵³ Kâr payının özüne dokunulmaksızın sınırlanabildiği, nispi müktesep bir hak olduğu yönünde bkz. TURANLI, Hüsnü, SEYMAN KORKMAZ, Seda (2015), “Anonim Ortaklıklarda Kâr Payı Alma Hakkı”, İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 14, S. 1, s. 22; TEKİL Fahiman, (1988), Anonim Şirketler Hukuku, 2. Bası, İstanbul, s. 390; TEOMAN Ömer, (1978), Anonim Ortaklıklarda İntifa Senetleri, 1 Baskı, İstanbul, s. 221 vd.; KAYAR İsmail, (2003), “Hisse Senedi Yatırımcısının Korunması Açısından HAAO’larda Kâr Dağıtımı”, Bilgi Toplumunda Hukuk Ünal Tekinalp’e Armağan C. I, 1. Baskı, İstanbul, s. 459; ARSLANLI Halil, (1961), Anonim Şirketler IV-V, 1. Baskı, İstanbul, s. 131.

⁵⁴ BAHTİYAR, (2017), s. 294; TEKİNALP Ünal, (2015), Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, 4. Bası, İstanbul, s. 353; TEKİL, (1988), Anonim Şirketler, s. 283; BİLGİN Yüksel, (1982), Anonim Ortaklıklarda Kâr Dağıtımı ve Kâra Katılan Kişiler, 1. Baskı, Ankara, s. 37-38; Yargıtay HGK., E. 1992/11-276, K. 1992/365, T. 03.06.1992; Yargıtay 11. HD., E. 1997/9240, K. 1998/2211, T. 26.03.1998; Kazancı Hukuk İçtihat Bilgi Bankası, Erişim Tarihi: 02.07.2018.

de gireceğini ifade etmektedir⁵⁵. Fakat buna karşın başka bir görüş, İİK m. 92 hükmünün istisna bir hüküm olduğunu ve İİK m. 94'te paraya çevirme işleminin taşınır hükümlerine göre yapılacağı ifade edildiğinden kâr payının hisse haczi kapsamına girmeyip ayrıca haczedilmesi gerektiğini vurgulamaktadır⁵⁶. Her ne kadar ikinci görüşü ifade eden yazarların İİK m. 94'teki ifadenin İİK m. 92 hükmünü dışladığı yönündeki yorumuna katılsak da netice açısından farklı olarak, ortağın payı haczedilirse bunun kapsamına kâr payının da gireceğini düşünmekteyiz. Ancak bu görüşümüze temel teşkil eden nokta TTK m. 477'deki payın bölünmezliği ilkesidir. Buna göre, anonim şirket payının sağladığı haklar birden fazla kişi tarafından kullanılamayacak ve hakların bir kısmı başka bir kimseye devredilemeyecektir⁵⁷. Buradan hareketle, İİK m. 92'nin değil fakat TTK m. 477'nin uygulanması suretiyle müstakbel kâr payının, hisse haczine dahil olduğunu fakat genel kurulun kârı paylaşmaya yönelik karar alması neticesinde alacak hakkına dönüşmüş kâr payının (ve diğer mali hakların) İİK m. 89 hükmüne göre bağımsız olarak haczedilebileceğini düşünmekteyiz⁵⁸. Bir diğer deyişle kanaatimizce, kâr payını dağıtma kararı alınmadığı dönemde, her ne kadar müstakbel alacağın haczi normalde caiz ise de, payın bölünmezliği ilkesi gereği kâr payı hisseden bağımsız haczedilemez. Ancak kâr payı ve diğer mali haklar eğer alacak hakkına dönüşmüşse bunların haczi İİK m. 89 hükümleri çerçevesinde mümkündür⁵⁹.

⁵⁵ DÖNMEZ Murat, (2011), Anonim ve Limited Şirketlerde Hisse Haczi ve Paraya Çevrilmesi, 2. Baskı, İstanbul, s. 127.

⁵⁶ YENİOCAK Umut, (2009), Anonim ve Limited Şirket Hisselerinin Haczi, 1. Baskı, İstanbul, s. 43; TAŞPOLAT TUĞSAVUL, (2009), s. 1348.

⁵⁷ UÇAR Sercan, (2017), Anonim Şirket Paylarının Devrinde Önalım ve Öncelik Hakları, 1. Bası, İstanbul, s. 17; PEKDİNÇER Remzi Tamer, (1993), Anonim Ortaklıklarda Hisse Senetlerinin Devri, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, s. 10; HİRŞ Ernst, (1948), Ticaret Hukuku Dersleri, 1. Baskı, İstanbul, s. 279.

⁵⁸ Benzer yönde bkz. TOPAL, Önder (2016), "Senede Bağlanmamış Anonim Şirket Payının Haczi", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 65, S. 4, s. 2994; UYAR, UYAR, UYAR (2016), s. 445; TOPUZ, (2009), s. 242; İYLİKLİ, (2012), s. 217.

⁵⁹ Ancak paya sahipliği ile iç içe olan kâr payı veya tasfiye bakiyesi gibi mali ve diğer şahsi unsurların paydan bağımsız olarak hiçbir şekilde haczedilemeyeceği, hisselerin ancak kül olarak haczedilebileceği yönünde bkz. HİRŞ, (1948), s. 279.

Bunun dışında, anonim şirketlerde kâr payı dağıtımını kolaylaştırmak amacıyla kâr payı kuponları çıkarılabilir ve bunlar pay senetlerine eklenir⁶⁰. Bu halde kuponlarla hisse senedi arasında bir ana senet yan senet ilişkisi bulunur ve kupon kâr payını içeren hamiline yazılı kıymetli evrak niteliğindedir⁶¹. Kuponun pay senedinden ayrı olarak devri mümkün olduğu gibi bunun için kâr payı dağıtımına karar verilmiş olması gerekmez⁶². Dolayısıyla bu kuponlar pay senedinden bağımsız olarak haczedilebilir⁶³. Ancak bu kuponlar İİK m. 89 kapsamında değil, aşağıda pay senetlerine ilişkin açıklamalarda detaylandırılacağı gibi İİK m. 88 hükmüne göre haczedilmelidir.

Türk Ticaret Kanunu'nun 509. maddesinin atıf yaptığı "Kâr Payı Avansı Dağıtım Hakkında Tebliğ" uyarınca kâr payı avansı dağıtım için de genel kurulun bu yönde karar alması gerekir⁶⁴. Yine halka açık anonim şirketlerde de kâr payı avansının, eğer şirket sözleşmesinde bu yönde bir hüküm varsa dağıtılabileceği ve bunun da genel kurul kararı ile yapılacağı ifade edilmektedir (SerPK m. 20). Bu açıklamaya göre ortakların şahsi alacaklıları bağımsız alacak niteliğine dönüşmüş kâr payı avansını İİK m. 89 uyarınca haciz ihbarnamesi göndermek suretiyle haczettirebilir⁶⁵.

b. Tasfiye Payının Haczi

Anonim şirket sona erer ve tasfiyeye girerse, aksi esas sözleşmede kararlaştırılmadıkça, tasfiye bakiyesi ortaklar arasında sermayeler ve imtiyaz hakları oranında dağıtılır (TTK m. 507/1). Tasfiye payı, şirketin tasfiyesi

⁶⁰ ANSAY Tuğrul, (1975), Anonim Şirketler Hukuku Dersleri, 5. Baskı, Ankara, s. 222; ARSLANLI Halil, (1958), "Anonim Şirkette Pay ve Pay Sahipliği", İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C. 28, S. 3-4, İstanbul, s. 288.

⁶¹ GÜRBÜZ USLUEL, (2016), s. 231; KILIÇ Mehmet, (2009), "Anonim Şirketlerde Pay Rehni", Bankacılar Dergisi, S. 71, s. 72.

⁶² GÜRBÜZ USLUEL, (2016), s. 231; ARSLANLI Halil (1960), Anonim Şirketler I Umumi Hükümler, 3. Baskı, İstanbul, s. 175 vd.

⁶³ TOPUZ, (2009), s. 243.

⁶⁴ RG., T. 09.08.2012, S. 28379. Kâr payı avansı, pay sahiplerine hesap yılı sonunda dağıtılacak kâr payına mahsuben ve o yılla sınırlı olmak üzere genel kurul tarafından önceden yapılan ödemelerdir; TEKİNALP Ünal, (1977), "Anonim Ortaklıklarda Kârın Dağıtım Konusuna İlişkin Bazı Sorunlar", İktisat ve Maliye Dergisi, C. 24, S. 9, s. 388; CANÖZÜ, (2015), s. 47; ÜÇİŞİK Güzin, ÇELİK Aydın, (2018), Anonim Ortaklıkta Finansal Tablolar Yedek Akçeler ve Kâr Dağıtım, 1. Baskı, İstanbul, s. 552.

⁶⁵ UYAR, UYAR, UYAR, (2016), s. 452.

geciktirici şartına bağlı ve kullanımı kanun ve esas sözleşmede şartlara bağlanmış bir haktır⁶⁶. Bu pay, söz konusu geciktirici şartın gerçekleşmesi ve son tasfiye bilançosunun genel kurul tarafından tasdiğiyle alacak hakkına dönüşür; şirket devam ettiği sürece bu hak ileri sürülemez⁶⁷. İşte ortağın şahsi alacaklısı bu alacak hakkına, İİK m. 89 uyarınca şirkete haciz ihbarnamesi gönderilmek suretiyle haciz koydurabilir⁶⁸. Ancak tasfiye payının haczinde şirketin fesih ve tasfiyesine ilişkin davanın neticelenmesinin beklenmesi gerektiği Yargıtay içtihatlarında ifade edilmektedir⁶⁹.

c. Hazırlık Dönemi Faizinin Haczi

Türk Ticaret Kanunu anonim şirketlerde esas sermaye için faiz ödenmeyeceğini düzenlemiştir (TTK m. 509/1). Fakat bu yasağın istisnası olarak işletmenin tam bir şekilde faaliyete başlamasına dek geçecek olan hazırlık dönemi için pay sahiplerine belirli bir faiz ödenebilir⁷⁰. Bu hak TTK'da "faiz" olarak yer alsada doktrinde hakim görüş, bu hakkın şirket sona erinceye kadar anonim şirkete tahsis edilmiş katılma payının karşılığı olarak kâra benzeyen bir alacak hakkı olduğu yönündedir⁷¹. Dolayısıyla bu başlıkta da kâr payının haczi ile ilgili görüşlerimiz aynen geçerli olup, oraya atıf yapmakla yetiniyoruz⁷².

d. Önerilmeye Muhatap Olma ve Rüçhan Hakkının Haczi

Rüçhan hakkı, pay sahiplerinin esas sermayenin artırılması dolayısıyla çıkarılan yeni payları, sermayeye katılma oranları ölçüsünde öncelikli olarak

⁶⁶ İMREGÜN Oğuz, (1989), Anonim Ortaklıklar, 4. Bası, İstanbul, s. 303; PULAŞLI, (2015), C. II, s. 1430; BİLGİLİ, DEMİRKAPI, (2013), s. 523 vd.

⁶⁷ PULAŞLI, (2017), s. 620. Fakat aksi yönde, tasfiye payının genel kurul kararı ile değil, tasfiye memurunun dağıtım kararı ile alacak hakkına dönüşeceği görüşü için bkz. POROY Reha, TEKİNALP Ünal, ÇAMOĞLU Ersin, (2017), Ortaklıklar Hukuku C. II, 13. Baskı, İstanbul, s. 2.

⁶⁸ YAVAŞ, (2005), s. 165.

⁶⁹ KALKAN Onur, (2004), Anonim Şirketlerde Hisse Haczi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, s. 75; ÖĞÜTÇÜ A. Tahir, ÇİTOĞLU Ali, (1977), Uygulamalı İcra ve İflâs Kanunu, C. I, Ankara, s. 481.

⁷⁰ FORSTMOSER Peter, MEIER-HAYOZ Arthur, NOBEL Peter, (1996), Schweizerisches Aktienrecht, Bern, s. 499-500.

⁷¹ TEKİNALP, (2015), s. 361; PULAŞLI, (2017), Genel Esaslar, s. 621; YENİOCAK, (2009), s. 46; BİLGİLİ, DEMİRKAPI, (2013), s. 525;

⁷² bkz. IV, A, a.

edinme hakkıdır⁷³ (TTK m. 461). Önerilmeye muhatap olma hakkı da (TTK m. 466 vd.), TTK'da şarta bağlı sermaye artırımlarında rüçhan hakkının yerine ikame edilen yeni bir pay sahipliği hakkı olup, rüçhan hakkı ile aynı amacı güder⁷⁴. Türk hukukuna göre bu haklar, paydan ve pay sahipliğinden ayrılmayan bir kök hak olsa da⁷⁵ sermaye artırımı kararı ile somut bir alacak hakkına dönüşür ve bu andan itibaren İİK m. 89 uyarınca haczedilebilir; ancak pay haczedilmiş ise onun kapsamında kalır⁷⁶.

Rüçhan hakkının haczinde uygulama açısından sorun teşkil eden bir nokta ise hacziden sonra hakkın kim tarafından kullanılacağıdır. Rüçhan hakkı bir kök hak olarak kabul edildiği için ancak pay sahibi tarafından kullanılabilir. Ancak rüçhan hakkı haczedilirse, bu hakkın yine pay sahibi borçlu tarafından kullanılması olumsuz sonuçlara yol açabilir. Zira sermaye artırımı sonucunda rüçhan hakkının kullanılmaması gibi bir durumda payın itibari değerinin düşme olasılığı mevcuttur ki, bu da alacaklıya zarar verir. Dolayısıyla, borçlu ortağın rüçhan hakkını kullanmaması durumunda icra müdürünün alacaklıya da bu hakkı kullanma imkanı vermesi yönündeki görüşün⁷⁷ yerinde olduğu kanaatindeyiz.

e. Bedelsiz (Gratis) Pay Edinme Hakkı

Bu hak, şirketteki yedek akçelerin ve yeniden değerlendirme fonunun esas sermayeye dahil edilmesi, bir diğer deyişle iç kaynaklardan sermaye artırımı

⁷³ TEKİNALP, (2015), Sermaye, s. 361; ANSAY, (1975), s. 203; İMREGÜN, (1989), Anonim Ortaklıklar, s. 304.

⁷⁴ PULAŞLI, (2017), Genel Esaslar, s. 622; BİÇER Levent, (2010), Anonim Şirketlerde Şartlı Sermaye, 1. Baskı, İstanbul, s. 230; SARAÇ Tahir, (2009), Anonim Şirketlerde Şarta Bağlı Sermaye Artırımı, 1. Baskı, Ankara, s. 174 vd.; KAYA Mustafa İsmail, (2009), Şartlı Sermaye Artırımı, 1. Baskı, Ankara, s. 146; TTK Tasarısı Gereği m. 466; www.tbmm.gov.tr/d22/1/1-1138.pdf, e.t. 01.07.2018.

⁷⁵ YILDIZ Zükrü, (1996), Anonim Ortaklıkta Yeni Pay Alma Hakkı, 1. Baskı, İstanbul, s. 135; BİLGİLİ, DEMİRKAPI, (2013), s. 526; "...rüçhan hakkının kök payın genişlemesi niteliğinde bir hak olması karşısında kök paya kim sahipse rüçhan hakkı da onun tarafından kullanılır." bkz. Yargıtay 11. HD., E. 2015/1142, K. 2015/7284, T. 29.05.2015; Yargıtay 11. HD., E. 2014/6070, K. 2015/3692, T. 17.03.2015; Yargıtay 11. HD., E. 2015/12283, K. 2016/2237, T. 01.03.2016; emsal.yargitay.gov.tr, Erişim Tarihi: 06.12.2018. Önerilmeye muhatap olma hakkının bir kök hak niteliğinde olduğu yönünde bkz. SARAÇ, (2009), s. 176.

⁷⁶ TOPUZ, (2009), s. 247; İYİLİKLİ, (2012), s. 218.

⁷⁷ DÖNMEZ, (2011), s. 351.

sonucu oluşan yeni pay ve pay senetlerinin şirket ortağı tarafından bedelsiz olarak edinilmesidir⁷⁸. Bu hak, kök hak niteliğinde olduğundan paydan bağımsız bir ekonomik niteliği yoktur. TTK m. 462/3, iç kaynaklardan yapılan sermaye artırımının tescil edildiği anda pay sahiplerinin bedelsiz payları kendiliğinden iktisap edeceklerini düzenlemiştir. Dolayısıyla bu hakkın haczi de rüçhan hakkının haczi gibi olacaktır⁷⁹.

f. Tesislerden Yararlanma Hakkının Haczi

Kanunda öngörülmeyen bu hak, esas sözleşmede yer alması veya bu konuda genel kurulda bir karar alınması halinde tanınabilen ve ancak tanınması zorunlu olmayan bir hak olarak⁸⁰ kanaatimizce ekonomik bir nitelik taşımadığından haczi mümkün olmayıp, pay sahibi dışında kullanılamaz

g. Ücret Alacağıın Haczi

Anonim şirket esas sözleşmesinde, belirli hizmetleri karşılığında ortaklara ücret ödeneceği kararlaştırılmış ise, borçlu ortağın bu alacağı tıpkı kolektif şirketlerdeki ücret alacağıın haczi gibi⁸¹ İİK m. 83 uyarınca haczolunur.

B. Ortağın Şirket Payının Haczi

a. Anonim Şirketlerde Pay Kavramı

Anonim şirketlerde pay kavramı teknik bir kavram olup, anonim şirketler hukukunun merkez noktasını oluşturur. Pay olmadan anonim şirket olması da mümkün değildir. TTK m. 486/1 uyarınca pay, anonim şirketin kuruluşunda esas sözleşmesinin veya sermaye artırımlarında artırılan sermayenin ticaret siciline tescil edilmesi ile doğar. Bu kapsamda pay kavramının farklı anlamları bulunur:

- Birinci anlamda pay, şirket sermayesinin belli sayıda birim değere bölünmüş olan bir parçasını ifade eder ki, bu da payların toplam değerinin

⁷⁸ YENİOCAK, (2009), s. 45; PULAŞLI (2015), Şerh, C. II, s. 1446; BAHTİYAR, s. 297; İMREGÜN, (1989), Anonim Ortaklıklar, s. 450; DOMANIÇ, (1988), Şerh, C. II, s. 1016; MOROĞLU Erdoğan, (2018), Anonim Ortaklıklarda Sermaye Artırımı, 4. Baskı, İstanbul, s. 154.

⁷⁹ UYAR, UYAR, UYAR, (2016), s. 452; YENİOCAK, (2009), s. 45.

⁸⁰ VON BÜREN Roland, STOFFEL Walter A., WEBER Rolf H., (2007), Grundriss des Aktienrechts, 2. Auflage, Basel, s. 187.

⁸¹ bkz. II, A, c.

şirket sermayesine eşit olmasını zorunlu kılar⁸².

• İkinci anlamda pay, pay sahipliği mevkiidir. Yani pay, pay sahibinin anonim şirketteki mali ve hukuki ilişki, hak ve borçlarının tamamıdır⁸³.

• Üçüncü anlamda pay, kendisinden doğan hak ve borçların kaynağını teşkil eder. Zira anonim şirket malvarlığı tüzel kişiliğe ait olup, ortaklar ancak şirkete yaptıkları yatırım nedeniyle tüzel kişilik karşısında birtakım haklar elde ederler⁸⁴.

• Son anlamda pay, pay senede bağlanmış ise senedi ifade etmektedir. Anonim şirket payını temsil eden bir pay senedi çıkarılırsa, bu senede bağlı hakların kullanımı ve devri senet üzerindeki zilyetliğe bağlanmış olur ve hakkın içeriğinde herhangi bir değişiklik meydana gelmez⁸⁵.

Bu kapsamda hem Türk Ticaret Kanunu hem de İcra ve İflâs Kanunu, pay haczi usûllerini belirlerken payın son anlamına göre bir değerlendirme ve tasnif yapmıştır.

b. Payın Senede veya İlmuhabere Bağlanmış Olması Hâlinde Haciz

aa. Senedin ve İlmuhaberin Borçlu Elinde Olması Hâlinde

Anonim şirketlerde pay, kıymetli evrak niteliğindeki senede bağlanabilir. Bu pay senetleri, devir şekilleri açısından nama veya hamiline yazılı pay senedi olabilir. Her ne kadar TTK m. 484'te yalnızca hamiline yazılı senetlerden bahsediliyor ise de nama, bağlı nama ve gerçek nama yazılı pay senetleri şeklinde türlerin de var olduğu kabul edilmektedir⁸⁶. Bu noktada TTK m. 486,

⁸² KIRCA İsmail, ŞEHİRALİ ÇELİK Feyzan Hayal, MANAVGAT Çağlar, (2013), Anonim Şirketler Hukuku, C. I, 1. Baskı, Ankara, s. 98; POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU (2014), s. 545; BİLGİLİ, DEMİRKAPI, (2013), s. 471

⁸³ İMREGÜN, (1989), Anonim Ortaklıklar, s. 273; ARSLANLI, (1958), s. 248.

⁸⁴ PULAŞLI, (2015), Şerh, C. II, s. 1272; KIRCA, ŞEHİRALİ ÇELİK, MANAVGAT, (2013), s. 109.

⁸⁵ BÖCKLİ Peter, (2005), Schweizer Aktienrecht, 3. Auflage, Basel, s. 435 vd.; WYLER Siegfried, WATTER Rolf, WYLER Juerg, (1994), Swiss Company Law in the European Context, The New Swiss Company Law and the Euro-Council Directives, St. Gallen, s. 22 vd.; DÖNMEZ, (2011), s. 9

⁸⁶ BAHTİYAR, (2017), s. 322; POROY, TEKİNALP, ÇAMOĞLU (2017), s. 123 vd.

belirli şartlarda payın senede bağlanma zorunluluğunu öngörmüştür⁸⁷. Buna göre paylar hamiline yazılı ise şirket yönetim kurulu pay bedelinin tamamen ödenmesinden sonra 3 ay içinde pay senetlerini bastırıp dağıtmak zorundadır. Nama yazılı paylar açısından ise aynı işlemin uygulanması azınlık pay sahiplerinin istemesi hâlinde gerekli görülmüştür (TTK m. 486)⁸⁸. Bunun dışında SerPK m. 12 de pay senedi çıkarma zorunluluğunu öngörmüş ve kaydi sistemi de düzenlemiştir (SerPK m. 13).

Bu şartlarla çıkarılan pay senetlerini nama veya hamiline yazılı olması fark etmeksizin⁸⁹, İİK m. 88'deki taşınırın haczine ilişkin hükümlere göre haczedilebilecektir⁹⁰ (TTK m. 133). İİK m. 88/1, hamiline ait ve cirosu kabil senetler ile kıymetli şeylerin haczini düzenlemektedir. Buna göre icra dairesi tarafından bu pay senetlerine fiilen el konulması haczin geçerlilik şartı olup, alacaklının muvafakati dahi olsa bir başkasına yediemin olarak senetlerin teslim edilmesi mümkün değildir (İİK m. 88/1).

Bunlara ek olarak, ileride çıkarılacak pay senetleri ile değiştirilmesi için, bu pay senetlerine özdeş olarak kıymetli evrak niteliğinde geçici senetler çıkarılabilir ki bunlar ilmuhaberlerdir⁹¹. Yargıtay'ın müstakar içtihatlarına göre

⁸⁷ Bu zorunluluğun halka kapalı anonim şirketler açısından eleştirisi için; BAHTİYAR Mehmet, (2005), "Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'nın Dili ve Bazı Hükümlerinin Değerlendirilmesi", Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 61, s. 79.

⁸⁸ Hamiline yazılı senetlerde bu zorunluluğun var olmasına rağmen nama yazılı senetler açısından bunun öngörülmemesinin, hamiline yazılı senetlerin dolaşım amacıyla alakalı olduğu hakkında bkz. KENDİGELEN Abuzer, (2011), Yeni Türk Ticaret Kanunu: Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler, 1. Baskı, İstanbul, s. 340.

⁸⁹ "Her ne kadar maddede "Haczolunan paraları, banknotları, hamiline ait senetleri, poliçeler ve sair cirosu kabil senetlerle altın, gümüş ve diğer kıymetli şeyleri icra dairesi muhafaza eder" şeklinde bir ifade yer alsada ve nama yazılı senetleri kanunen emre yazılı kıymetli evrak kabul edildiğinden, nama yazılı senetler de bu kapsama girmektedir."; YENİOCAK, (2009), s. 69; POROY, TEKİNALP, ÇAMOĞLU (2017), s. 123.

⁹⁰ KURU, (2013), El Kitabı, s. 448; PEKCANITEZ, ATALAY, SUNGURTEKİN ÖZKAN, ÖZEKES (2017), s. 164; MUŞUL (2017), Esaslar, s. 364; DOMANIÇ (1970), Haciz Kabiliyeti, s. 757; ARSLAN, YILMAZ, TAŞPINAR AYVAZ (2017), s. 250; POSTACIOĞLU, ALTAY, (2010), s. 386.

⁹¹ PULAŞLI, (2015), Şerh C. II, s. 1713; YASAMAN Hamdi, (1992), Menkul Kıymetler Borsası Hukuku, 1. Baskı, İstanbul, s. 50; AYTAÇ Zühtü, (1988), Sermaye Piyasası Hukuku ve Hisse Senetleri, 1. Baskı, s. 191; DOMANIÇ, (1988), Şerh, C. II, s. 1277; Ancak doktrinde ilmuhaberlerin kıymetli evrak olmadığı yönünde bir görüş de bulunmaktadır; İMREGÜN, (1989), Anonim Ortaklıklar, s. 360.

TTK m. 486/2 hükmünden hareketle, nama yazılı pay senetlerine ilişkin hükümler kıyasen ilmuhaberlere de uygulanacağından, bunların da İİK m. 88 hükmü uyarınca haczi gerekmektedir⁹². Dolayısıyla eğer pay senedi veya ilmuhaber borçlu elinde ise bunun üçüncü şahsa tebliğ ile haczi mümkün değildir⁹³.

bb. Senedin veya İlmuhaberin Üçüncü Kişi Olması Hâlinde Haciz

İcra ve İflâs Kanunu ile Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre taşınır muamelesi gören pay senetleri ve ilmuhaberlerin rehin, vedia veya vekalet ilişkisi gibi mülkiyet dışı bir hukuki sebep ile üçüncü kişi elinde olması hâlinde Yargıtay, İİK m. 89 uyarınca bu malı elinde bulunduran üçüncü kişiye haczi ihbarnamesi gönderilmek suretiyle haczin yapılabileceğini kabul etmektedir⁹⁴. Yargıtay'ın bu yaklaşımı, İİK m. 89 "borçlunun üçüncü kişi elindeki taşınır bir malının" haczini de kapsadığı için doğrudur. Bu hâlde haciz, icra müdürünün haciz kararı vermesiyle tamamlanacak ancak haciz ihbarnameleri ile gerekli muhafaza tedbirleri alınmış olacaktır.

Uygulama açısından önem arz eden bir nokta, borçlu ortağın pay senedinin banka kiralık kasasında bulunması durumunda haczin ne şekilde yapılacağıdır. Söz konusu soruna çözüm bulmak için öncelikle kiralık kasa sözleşmesinin niteliğinin incelenmesi gerekir. Kiralık kasa sözleşmesi, banka ile müşteri arasında kurulan ve bir ivaz karşılığı müşteriye ait eşyanın korunması ve saklanması için kiralık kasa dairesinde bulunan kasayı müşterinin kullanımına sunmayı amaçlayan, kira akdi unsurlarının ağır bastığı, vedia ile vekaletin fer'i unsurlarını taşıyan karma bir sözleşmedir⁹⁵. Doktrinde bir görüş⁹⁶, bir ayırım yapmaksızın üçüncü kişi elinde olan tüm taşınırların İİK

⁹² Yargıtay 12. HD., E. 2017/9254, K. 2018/6420, T. 20.06.2018; Yargıtay 12. HD., E. 2016/20019, K. 2017/11666, T. 28.09.2017; Yargıtay 12. HD., E. 2016/10096, K. 2017/2499, T. 23.02.2017; emsal.yargitay.gov.tr, Erişim Tarihi: 10.07.2018.

⁹³ Benzer yönde BELGESAY Mustafa Reşit, (1948), İcra ve İflas Kanunu Şerhi, 4. Bası, Ankara, s. 208; OLGAÇ Senai, (1978), İcra-İflâs, C. I, Ankara, s. 778.

⁹⁴ Yargıtay 19. HD., E. 1996/6382, K. 1996/10663, T. 28.11.1996; AKİL, (2013), s. 286.

⁹⁵ KAPLAN Mehmet, (1996), Banka Sözleşmeleri Hukuku, C. I, 1. Baskı, Ankara, s. 210; ELÇİN GRASSINGER Gülçin, (1996), Kasa Kirası Sözleşmesi, Prof. Dr. Halid Kemal Elbir'e Armağan, İstanbul, s. 152.

⁹⁶ MUŞUL, (2017), Esaslar, s. 364; PEKCANITEZ, ATALAY, SUNGURTEKİN ÖZKAN, ÖZEKES (2017), s. 166; KURU, ARSLAN, YILMAZ, (2013), s. 263; KURU, (2013), El Kitabı, s. 433.

m. 89 hükmüne göre haczedileceğini ve kiralık kasada bulunan malların da buna dahil olduğunu ifade etmektedir. Fakat kiralık kasa sözleşmesinin niteliği göz önüne alındığında bunun mümkün olmadığı kanaatindeyiz. Bu sözleşmelerde banka, kanaatimizce asli ya da fer'i zilyet değildir. Çünkü genel işlem koşulları şeklinde hazırlanan sözleşmelere de bakıldığı zaman⁹⁷, banka kasayı tek başına açamayacağı gibi müşteriyi de buna zorlayamamakta; ancak emniyet için belirli kontrolleri yapabilmektedir. Ayrıca müşteri, kasa içindekileri değiştirme yetkisine bizzat sahip olduğuna göre, burada senedin veya ilmuhaberinin kasa içinde bulunması hâlinde de zilyet, borçlu ortak olacaktır. Dolayısıyla borçlu ortağın alacaklısı, kasa içindeki pay senedini haczetmek istediğinde, icra müdüründen haciz ihbarnamesi göndermesini istemeyecek ve bu haciz yine İİK m. 88 uyarınca el koyma suretiyle yapılacaktır. Bir diğer deyişle icra müdürü bankaya, kiralık kasa içindeki pay senedinin haczedildiğini ve bunların muhafaza altına alınması için borçlu ortağın kasadaki evraka ulaşmasının engellenmemesi gerektiğini, aksine harekette İİK m. 357 uyarınca bankanın sorumlu olacağını içeren bir muhtıra yazmalı ve söz konusu senedi gerektiğinde İİK m. 80'deki yetkileri kullanarak muhafaza altına almak suretiyle haczi gerçekleştirmelidir⁹⁸.

c. Kaydileştirilmiş Pay Senetlerinin Haczi

Kaydi sistem, sermaye piyasası araçları ile bu araçlara ilişkin Merkezi Kayıt Kuruluşu tarafından, senet çıkarılması yerine, payların bilgisayar ortamında, ihraççılar, aracı kuruluşlar ve hak sahipleri itibaryile tutulduğu ve bu araçlara ilişkin hukuki işlemlerin MKK nezdindeki hesaplar üzerinden kayden yapılan değişiklikler yoluyla gerçekleştirildiği merkezi saklama sistemidir⁹⁹. Halka açık anonim şirketlerde, paylar kayden izlenir. Bu kaydileştirme, yani fiziki ortamda basılmış senetlerin elektronik sisteme kaydı ve yeni payların da bu yolla ihracı Sermaye Piyasası Kanunu m. 13'te düzenlenmiştir. Bu maddenin yedinci fıkrası, "*Kayden izlenen sermaye*

⁹⁷ Örnek bir kiralık kasa sözleşmesi için; <https://www.ziraatbank.com.tr/tr/Contracts/KiralikKasaSozlesmesi.pdf>., Erişim Tarihi: 02.07.2018.

⁹⁸ AKYOL Şener, (2001), Banka Sözleşmeleri, Ord. Prof. Dr. Kemaleddin Birsen'e Armağan, Borçlar Hukuku: Özel Borç İlişkileri, III. Fasikül, İstanbul, s. 143; KAPLAN, (1996), s. 226; UYAR, UYAR, UYAR, (2016), s. 160; DÖNMEZ, (2011), s. 303-304.

⁹⁹ MANAVGAT Çağlar, (2001), "Sermaye Piyasası Kanunu'nun 10/A Maddesi Hükmüne Göre Kaydi Sistemin Esasları", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 50, S. 2, s. 170.

piyasası araçlarına ilişkin tedbir, haciz ve benzeri her türlü idari ve adli talepler münhasıran MKK'nın üyeleri tarafından yerine getirilir. İlgili kanunlar uyarınca elektronik ortamda tebligatı yapılan alacakların takip ve tahsiline ilişkin hükümler saklıdır." şeklinde açık bir düzenleme ile kaydi payların haczinin mümkün olduğunu ifade etmiştir. Söz konusu payların haczi ise Sermaye Piyasası Kurulu'nun II-13.1 sayılı "Kaydileştirilen Sermaye Piyasası Araçlarına İlişkin Kayıtların Tutulmasının Usul ve Esasları Hakkında Tebliğ" in 22. maddesinde yer almaktadır¹⁰⁰. Fakat söz konusu hükümde haczin hangi usulle yapılacağından ziyade, haczin MKK'ya bildirimine ilişkin düzenleme yapıldığından doktrinde, bu haczin İİK m. 94 uyarınca yapılması gerektiği kabul edilmiştir¹⁰¹. Burada payın haczedildiğinin tebliğ edileceği makamın paya ilişkin işlemleri yerine getirmekte yetkili olan MKK olduğu açıktır. Bunun dışında icra müdürü, alacaklının talebi ile haciz yazısını aracı kurumlara ya da hisseyi ihraç eden kurumlara da gönderebilmelidir. Haciz kararını alan kurum bu durumu, SerPK m. 10/A uyarınca üçüncü kişiler açısından MKK kayıtları esas olacağından derhal MKK'ya bildirmelidir¹⁰². Bunlar dışında doktrinde MKK'ya

¹⁰⁰ İlgili madde şu şekildedir: "Kaydi sermaye piyasası araçlarına ilişkin her türlü haciz ve tedbir işlemi, ilgili yatırımcı, katılımcı ve ortak hesaplarında ayrı bir alt hesap oluşturulması sureti ile MKK üyelerince uygulanır. Üyeler kendilerine gelen her türlü haciz ve tedbir taleplerini karşılamak üzere, öncelikle MKK nezdindeki kayıtlarda gerekli değişiklikleri yapmakla yükümlüdürler. Adli veya idari merciler tarafından, haciz ve tedbir taleplerinin doğrudan MKK'ya da bildirilmesi halinde ise, MKK hesabı hareketsizleştirir ve nihai işlem tesisine esas hak sahipliği durumunu teyit için ilgili üyeye bildirimde bulunur. İlgili üyeden teyit alınmasını müteakip teyit doğrultusunda işlem tesis edebilir. Şu kadar ki, MKK tarafından üyeye iletilen teyit talebinin, izleyen iş günü saat 12:00'ye kadar üye tarafından MKK'ya bildirilmemesi durumunda MKK kendi kayıtlarında görünen kıymetler üzerinde işlem tesis eder. Söz konusu teyide ilişkin şekil, usul ve esaslar MKK tarafından belirlenerek üyelerine duyurulur. Hareketsizleştirme ile haciz ve tedbir kararını kaldırma işlemlerinin MKK kayıtlarında gerçekleştirilme usul ve esasları MKK tarafından belirlenir. Kurul tarafından MKK'ya bildirilen işlem yasakları MKK tarafından derhal ilgili hesaplara işlenir. Kurul tarafından işlem yasağı getirilen kişilerin hesaplarında 19 uncu madde ve bu madde kapsamında yapılan işlemler, MKK tarafından derhal Kurula bildirilir."; (<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/04/20050415-12.htm>., Erişim Tarihi: 03.07.2018).

¹⁰¹ TOPAL, (2016), s. 305; TOPUZ, (2009), s. 236 vd.

¹⁰² YENİOCAK, (2009), s. 73.

lik m. 89 uyarınca haciz ihbarnamesi gönderilmesinin de mümkün olduğu ifade edilmektedir¹⁰³.

Söz konusu kaydi payın, İİK m. 79/2 c. 3 hükmüne göre haczi de akla gelebilir. Bu maddede resmi sicile kayıtlı malların haczinin kayda işlenmek suretiyle doğrudan yapılabileceği de kabul edilmektedir. Ancak SerPK m. 3/1-p, MKK'yı özel hukuk tüzel kişiliğine sahip bir anonim şirket olarak tanımladığı ve böylece tuttuğu kayıtlar da resmî sicil olamayacağı için, İİK m. 79 hükmünün burada uygulanması mümkün değildir.

d. Çıplak Payın¹⁰⁴ Haczi

Kıymetli evrak niteliğinde bir pay senedine veya ilmuhabere bağlanmamış olan anonim şirket paylarına çıplak pay denir¹⁰⁵. Bu çıplak payların haczi İcra ve İflas Kanunu'nun 94. maddesinde değişiklik yapan 4949 sayılı kanundan önce tartışmalı iken¹⁰⁶, söz konusu değişiklikle beraber çıplak pay haczinin bu madde hükmüne göre yapılacağı hususu kesinlik kazanmıştır.

İcra ve İflâs Kanunu'nun 94. maddesi uyarınca çıplak pay, icra dairesi tarafından şirkete tebliğ olunarak haczedilir. İcra müdürü, çıplak payın haczine karar verirse, bu hacizle ilgili muhafaza tedbirlerinin alınması için şirket merkezine gitmek zorunda değildir¹⁰⁷. İcra müdürü, anonim şirkete bir

¹⁰³ KALKAN, (2004), s. 59; DÖNMEZ, (2011), s. 314.

¹⁰⁴ Her ne kadar doktrinde SerPK uyarınca kayden izlenen payların da çıplak pay olduğu ifade edilse de (BAHTİYAR, (2017), s. 319), kaydi payların haczi özel usullere bağlı olduğu için başka bir başlık altında incelenmiştir.

¹⁰⁵ KENDİGELEN Abuzer, (2004), "Anonim Şirketlerde Çıplak Payların Haczi-İİK 94 Hükmünde Yapılan Değişikliğe İlişkin Hukuki Değerlendirme", İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C. 62, S. 1-2, s. 390, dn. 1; POROY, TEKİNALP, ÇAMOĞLU, (2014), s. 548 vd.

¹⁰⁶ Bu dönemde Yargıtay 12. HD., çıplak payın haczedilebileceğini fakat paraya çevrilemeyeceğini; bu durumda ortağın kişisel alacaklısının ancak ortağın şahsi malvarlığı ile kâr ve tasfiye payından tatmin edileceğini ifade etmiş, daha sonraki kararlarında ise görüş değiştirerek payların hem İİK m. 94 hem de İİK m. 89 hükmüne göre haczedilebileceğini belirtmiştir; PEKCANİTEZ Hakan, (2003), "4949 Sayılı Kanun'la İcra Hukukunda Yapılan Değişikliklerin Değerlendirilmesi", Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 49, s. 150; KALKAN, (2004), s. 39; KENDİGELEN, (2004), Çıplak Pay, s. 391.

¹⁰⁷ KURU, (2013), El Kitabı, s. 449; DÖNMEZ, (2011), s. 99; OSKAY, KOÇAK, DEYNEKLİ, DOĞAN, (2007), C. II, s. 2768; YILMAZ Ejder, (2017), İcra ve İflâs Kanunu Şerhi, Ankara, s. 538; Yargıtay 12. HD., E. 2016/22087; K. 2017/13736, T. 07.11.2017;

ihbarname göndermekle yetinir (İİK m. 94/1 c.3). Bu ihbarnamede, borçlunun şirketteki çıplak payının haczedildiği, bu haczin pay defterine işlenmesi ve ileride pay senedi çıkarılırsa bunların icra dairesine teslim edilmesi gerektiği, çıplak payı ile ilgili borçluya yapılacak tüm tebligatların artık icra dairesine yapılması ve gerektiğinde icra dairesinden muvafakat alınması ihtar edilir; çıplak pay üzerindeki tasarruf yetkisi kısıtlanmış ve gerekli tedbirler alınmış olur¹⁰⁸.

Bu ihtar üzerine şirket, borçlunun çıplak payının haczedildiğini şirket pay defterine işlemek zorundadır. Ancak haciz deftere işlenmemiş olsa dahi, şirkete tebliğ edildiği tarihte haciz yapılmış sayılır (İİK m.94). Aynı maddeye göre haciz, tescil edilmek üzere ticaret siciline de bildirilir. Bu durumda hacizli payın devri alacaklının haklarını ihlâl ettiği ölçüde batıldır (İİK m. 94/1). Bu düzenleme doktrinde eleştirilmiştir. Bu kapsamda, payın haczinde paydan kaynaklanan tüm hakların borçlu ortak tarafından kullanılmaya devam edeceği ve paydan kaynaklanan hakların kullanımında teşhise yarayan pay defterine kayda ihtiyaç olmadığı ifade edilmiştir¹⁰⁹. Fakat bizim de katıldığımız bir diğer görüşe göre¹¹⁰ pay hazine, payın bölünmezliği ilkesi gereği, mali haklar da dâhildir. Dolayısıyla pay defterine işleme, hacizden sonra borçlu ortağın örneğin ücret alacağını şirketten istemesi durumunda, ödemenin ona değil icra dairesine yapılması açısından önemlidir. Fakat şu da belirtilmelidir ki pay defterine yapılacak kayıtların muhafaza tedbiri niteliğinde olup bildirici nitelik taşıdığı, ancak İİK m. 94'teki "zorunludur" ifadesinin İİK m. 133/2'deki haczin istek üzerine pay defterine işleneceği hükmü ile çeliştiği görüşüne¹¹¹ katılmaktayız.

Bu kapsamda getirilen tarafından getirilen bir diğer eleştiri de İİK m. 94/1 c. 5'te yer alan çıplak payın haczinin ticaret siciline bildirilmesinin yerinde

Yargıtay 12. HD., E. 2016/21556, K. 2017/662, T. 19.01.2017; emsal.yargitay.gov.tr, Erişim Tarihi: 10.07.2018

¹⁰⁸ ARSLAN, YILMAZ, TAŞPINAR AYVAZ, (2017), s. 251; KARSLI, (2014), s. 295; TOPAL, (2016), s. 2995; Yargıtay 12. HD., E. 2015/7998, K. 2015/11868, T. 30.04.2015; Yargıtay 12. HD., E. 2015/4464, K. 2015/14455, T. 26.05.2015; emsal.yargitay.gov.tr, Erişim Tarihi: 10.07.2018.

¹⁰⁹ KENDİGELEN, (2004), Çıplak Pay, s. 390 vd.

¹¹⁰ TOPUZ, (2009), s. 215-216.

¹¹¹ KURU, (2017), İstinaf, s. 166; POROY, TEKİNALP, ÇAMOĞLU, (2017), s. 131; PULAŞLI, (2015), Şerh, C. II, s. 1578.

olmadığı yönündedir¹¹². Buna gerekçe olarak, ticaret siciline kaydedilecek hususların neler olduğunun (TTK m. 354) eTTK m. 300'de açıkça sayıldığı ve bunlar arasında pay sahiplerine ilişkin herhangi bir ifadenin olmadığı gösterilmektedir. Ayrıca bu görüş, İİK m. 94'ün mefhum-u muhalifinden ticaret siciline tescilden önce hacizli payın iyiniyetle iktisabının mümkün olduğu gibi bir sonuç çıktığını ifade etmiş ve çıplak payın alacağın temlik hükümlerine göre devredildiğini, bu devirde iyiniyetin korunmayacağını belirtmiştir. Gerçekten Yargıtay içtihatlarında da çıplak payın alacağın temlik hükümlerine göre devredileceği kabul edilmiştir¹¹³. Buna göre haciz borçlunun tasarruf yetkisini sınırlandırıldığından haciz isteyen alacaklının mütesep hakkı korunur ve pay devredildiğinde devralan payı hacizle beraber alır¹¹⁴. Dolayısıyla bu eleştiride belirtildiği gibi İİK m. 94'ün yazım tekniği yanlış anlamalara neden olacak nitelikte olup değiştirilmelidir. Zira, eğer bir pay hacedilmiş ise bu pay borçlu tarafından üçüncü bir kişiye devredilse dahi söz konusu hacizden doğan haklar ortadan kalkmayacaktır.

Son olarak çıplak payın haczinin İİK m. 89 uyarınca yapılmasına da herhangi bir engel yoktur¹¹⁵. Zira İİK m. 89 ile İİK m. 94 arasında herhangi bir çelişki olmadığı gibi, iki madde de haczin şirkete tebliğini ve tasarruf yetkisinin kısıtlanmasını amaçlamaktadır.

V. LİMİTED ŞİRKETLER

Limited şirketler TTK m. 124/2 uyarınca sermaye şirketi olup, TTK m. 573'e göre "Bir veya daha çok gerçek ya da tüzel kişi tarafından, bir ticaret ünvanı altında kurulan, esas sermayesi belirli olan ve sermayesi esas sermaye paylarından oluşan, ortakların sorumluluğu taahhüt ettikleri sermaye ile sınırlı olan" bir ticaret şirkettir. Bu sebeple TTK m. 133 uyarınca limited şirket

¹¹² KENDİGELEN, (2004), Çıplak Pay, s. 392 vd.

¹¹³ Yargıtay 11. HD., E. 2005/12046, K. 2005/9633, T. 12.10.2005; emsal.yargitay.gov.tr, Erişim Tarihi: 03.07.2018.

¹¹⁴ YENİOCAK, (2009), s. 57.

¹¹⁵ KURU, (2013), El Kitabı, s. 451; UYAR, UYAR, UYAR (2016), s. 451; İYİLİKLİ, (2012), s. 216; İPEKÇİ Nizam, (2003), Açıklamalı-İçtihatlı-Uygulamalı-Örneklî İcra ve İflâs Kanunu Tatbikatı (Şerh), 1. Baskı, Ankara, s. 647; Yargıtay 12. HD., E. 2015/25455, K. 2015/25553, T. 22.10.2015; emsal.yargitay.gov.tr, Erişim Tarihi: 10.07.2018. Ancak doktrinde ve Yargıtay içtihatlarında bu durumda haczin yalnızca 94. maddeye göre yapılabileceği de ifade edilmektedir bkz. POROY, TEKİNALP, ÇAMOĞLU, (2014), s. 551; Yargıtay 12.HD., E. 2010/23934, K. 2011/3365, T. 14.03.2011; emsal.yargitay.gov.tr, Erişim Tarihi: 10.07.2018.

ortaklarının kişisel alacaklıları, limited şirketteki paylara senede bağlı olsun veya olmasın haciz koydurabilecek; bunun dışında çeşitli mali haklarına da başvurabilecektir. Bu hacizler çok büyük oranda anonim şirketteki esaslara tabi olsa da bazı farklılıklar da vardır ki bunlara aşağıda değinilecektir.

A. Ortağın Mali Haklarının Haczi

a. Kâr Payının Haczi

Limited şirketlerde şirket sözleşmesinde aksine bir hüküm bulunmadıkça ortaklar, sermaye borçlarını yerine getirdikleri ortanda yıllık bilançoya göre elde edilmiş net kârdan pay alırlar (TTK m. 608)¹¹⁶. Kâr payı net dönem kârından veya bunun için ayrılmış yedek akçelerden dağıtılabilir. Ortakların kâr talep edebilmesi için bilançonun kesinleşmiş olması ve genel kurulun kârın dağıtımına ilişkin bir karar almış olması gerekmektedir (TTK m. 616/1-e). İşte bu hâlde ortakların kâr payı, bir alacak hakkına dönüşmüş olur¹¹⁷. Benzer şekilde TTK m. 644/1-b uyarınca kâr payı avansı dağıtımına ilişkin TTK m. 509 hükmü burada da kıyasen uygulanır. Dolayısıyla, anonim şirketlerdeki kâr payı ve kâr payı avansı haczine ilişkin hususlar yine geçerli olacak ve somut alacak hakkına dönüşmüş kâr payı İİK m. 89 hükmüne göre haczedilebilecektir¹¹⁸.

b. Tasfiye Payının Haczi

Türk Ticaret Kanunu'nda limited şirketlerde tasfiye haklarına ilişkin özel bir hüküm bulunmayıp, sadece ortaklığın sona ermesi hususunda anonim şirket hükümlerinin uygulanacağına dair TTK m. 636/5 hükmü bulunmaktadır. Buna göre yukarıda ifade ettiğimiz gibi, şirketin sona ermesiyle yapılan tasfiyenin sonuçlanması ve genel kurulun kapanış bilançosunu tasdik etmesi halinde tasfiye payı alacak hakkına dönüşür¹¹⁹. Dolayısıyla yine bu pay da, bu andan itibaren İİK m. 89 hükmüne göre haczedilebilir.

¹¹⁶ BİLGİLİ, DEMİRKAPI, (2013), s. 723; ALTAŞ Soner, (2015), Limited Şirketler, 6 Baskı, Ankara, s. 295; ARSLANLI Halil, DOMANIÇ Hayri, (1989), Limited Şirketler Hukuku Uygulaması, Hisseli Komandit Şirketler, TTK Şerhi-III, 1. Baskı, İstanbul, s. 451 vd.

¹¹⁷ PULAŞLI, (2017), Genel Esaslar, s. 825; ARSLANLI Halil, (1963), Türk Ticaret Kanunu Şerhi İkinci Kitap Yedinci Fası, Limited Şirketler, (Madde 503-556), İstanbul, 1. Baskı, s. 340.

¹¹⁸ İYİLİKLİ, (2012), s. 202; AKİL, (2013), s. 319; YILDIRIM, DEREN-YILDIRIM, (2016), s. 163

¹¹⁹ TEKİNALP, (2015), Sermaye, s. 574; PULAŞLI, (2015), Şerh, C. II, s. 2264.

c. Rüşhan Hakkı ve Hazırlık Devresi Faizi Hakkının Haczi

Rüşhan hakkı (TTK m. 591) ile hazırlık devresi faizi hakları (TTK m. 609) ile ilgili limited şirketlerdeki düzenlemeler, anonim şirketlerdeki hükümlerle aynıyet gösterdiğinden, bunların haczi ile ilgili olarak anonim anonim şirketler bahsi altındaki açıklamalarımıza atıf yapmakla yetiniyoruz¹²⁰.

d. Ücret Alacağıın Haczi

Şirket sözleşmesi ile işletme konusunun gerçekleştirilmesine hizmet eder nitelikte yan edim yükümlülüklerinin öngörülebilir (TTK m. 606). Söz konusu maddenin gerekçesinde yan edimler payların bir kısmına veya tamamına yönelik yapma, yapmama, katlanma ya da kullandırma edimleri olarak tanımlanmış olup; bu edimler paya bağlı ve karşılıksız değildir¹²¹. Dolayısıyla yan edim yükümlülüklerinin yerine getirilmesi ile doğacak olan ücret alacağı da İİK m. 83 hükmüne göre haczedilebilir¹²². Ayrıca payın haczinden sonra oluşan ücret alacağı da pay haczi kapsamına girecektir.

B. Limited Şirket Payının Haczi

Türk Ticaret Kanunu'nun 133. maddesi uyarınca, limited şirket ortaklarının şahsi alacaklıları da şirketteki paya taşınır hükümlerine göre haczi koydurabilir. Limited şirket payları da tıpkı anonim şirketler de olduğu gibi

¹²⁰ bkz. IV, A, c; IV, A, d.

¹²¹ Türk Ticaret Kanunu m. 606 Hükümet Gerekçesi- "(1) Yan edim yükümlülükleri limited şirketin bir taraftan kişisel öğelerden oluşabilen yanını ortaya çıkaran diğer taraftan onu, kooperatife yaklaştıran bir kurumdur. Yan edimler de esas sermaye payına bağlıdır. İkincil (tâli) sıfatıyla da nitelendirebileceğimiz yan edimler bir kısım esas sermaye paylarına veya pay kategorilerine yüklenebilen veya payların tümüne yönelik olan yapma, yapmama, katlanma, kullandırma edimleridir. Süt, pancar, şeker kamışı, meyve gibi ham ve/veya işlenmiş ürünlerin teslimi, park yeri veya depo yeri sağlanıp kullandırılması, taşıma gibi hizmetlerin sunulması ve benzeri edimler yan edimlerin konusunu oluşturabilir. Bu edimler, şirketin konusunu gerçekleştirilmesine, ortaklarının bileşiminin (meselâ, süt veya meyve üreticilerine özgülenmiş olmak gibi) korunmasına ve şirketin başka şirketlerin hâkimiyeti altına girmemesine hizmet eder. Hem mevcut hem de yeni hukukumuzda anonim şirketler için de öngörülmüş bulunan yan edimler kural olarak karşılıksız değildir. (2) Hüküm, edimlerin açık ve belirli olmalarını sağlamak amacıyla öngörülmüştür. Her iki nitelik de hükmün öngörülme gayesinin vazgeçilmez gereğidir. (3) Üçüncü fıkrada öngörülen nakdî ve aynı edimler ya karşılıksız oldukları ya da uygun olmayan bir karşılıkları bulunduğu için ek ödeme yükümlüğüne ilişkin hükümlere bağlanmıştır." (www2.tbmm.gov.tr/d22/1/1-1138.pdf, Erişim Tarihi: 03.07.2018)

¹²² TOPUZ, (2009), s. 285.

senede bağlanabilir. Ancak anonim şirketlerde çıplak payın İİK m. 89 ve İİK m. 94 hükmüne göre, senede bağlı payın ise İİK m. 88 uyarınca haczedilebileceği ifade edilmiş ise de limited şirketlerde bunu söylemek her zaman mümkün olmayacaktır.

İlk olarak alacaklının, borçlu ortağın senede bağlanmamış payını İİK m. 94 uyarınca şirkete haciz yazısı tebliğ edilmesi veya İİK m. 89'a göre haciz ihbarnamesi gönderilmesi suretiyle haczettirmesi mümkündür. Zorunda olmamakla beraber icra memuru, şirket merkezine giderek haczi tebliğ edip bu hususu pay defterine işleyebilir¹²³.

Ancak limited şirket payının senede bağlanması durumunda, bu senedin taşınır sayılmasından bahisle İİK m. 88 hükmünün uygulanması mümkün değildir. Şöyle ki TTK m. 593/2 c. 1, "Esas sermaye pay senetleri ispat aracı şeklinde veya nama yazılı olarak düzenlenir." şeklinde bir hüküm içermektedir. Bu maddenin yazılı biçiminden, nama yazılı pay senetlerinin anonim şirketlerde olduğu gibi payın devrine imkân tanıyacak nitelikte olduğu gibi bir anlam çıkarılabilir. Fakat aynı maddenin gerekçesinde, esas sermaye payını içeren nama yazılı senet çıkarılmasının paya devir ve dolaşım kolaylığı sağlamayacağı ve bu imkânın limited şirket payını anonim şirket payına yaklaştırmayacağı ifade edilmiştir¹²⁴. Yine gerekçede, bu senedin sadece ispat aracı olduğu ve ancak belirli hallerde TTK m. 595 hükümleri uygulanmaya devam etmek suretiyle devir için bazı kolaylıklar sağlayacağı vurgulanmıştır. Buna göre esas sermaye payının devri, yazılı şekilde yapılmak ve tarafların imzaları noterce onaylanmak suretiyle geçerli olmaya devam edecektir (TTK m. 595/1 c.1). Dolayısıyla limited şirkette nama yazılı senet çıkarılması durumunda, senet paya devir kolaylığı sağlamayacağından¹²⁵, bunun haczi İİK m. 88 uyarınca yapılamayacak; senedin haczi ve muhafazası payın haczi

¹²³ Yargıtay 12. HD., E. 2013/30403, K. 2013/37960, T. 02.11.2013; emsal.yargitay.gov.tr, Erişim Tarihi: 05.07.2018. İİK m. 94'teki usulün uygulanarak haczin pay defterine işlenmesine ilişkin eleştiri ve görüşler de burada aynen uygulanacaktır.

¹²⁴ Madde gerekçesi için bkz. <https://www2.tbmm.gov.tr/d22/1/1-1138.pdf>, Erişim Tarihi: 03.07.2018.

¹²⁵ Bu kapsamda limited şirketlerde düzenlenen nama yazılı pay senetlerinin kıymetli evrak olup olmadığı yönündeki tartışmalar hakkında daha detaylı bilgi için bkz. SEZGİN HUYSAL Ayşegül, (2016), Limited Şirketlerde Nama Yazılı Pay Senedinin Hukuki Niteliği, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 22, S. 1, s. 317 vd.

manasına gelmeyecektir¹²⁶. Sonuç olarak limited şirkette borçlu ortağın esas sermaye payı, senede bağlı olsa da olmasa da, anonim şirket çıplak payı gibi ya şirket merkezine gidip haczin pay defterine işlenmesi ya da şirkete haciz ihbarnamesi tebliği yoluyla haczedilebilecektir¹²⁷.

Türk Ticaret Kanunu'nun 596. maddesine göre esas sermaye payı icra yolu ile ortağın alacaklısına geçtiğinde, tüm haklar ve borçlar da genel kurul onayına gerek olmadan bu payı iktisap eden alacaklıya geçer. Fakat şirket bu iktisabı öğrenmesinden itibaren üç ay içinde, esas sermaye payının geçtiği kişiyi; kendi adına, bir veya birden fazla ortak adına ya da göstereceği üçüncü kişi hesabına gerçek değeri üzerinden devralmayı önermek suretiyle, iktisabı reddedebilir (TTK m. 596). Şirket üç ay içinde açıkça ve yazılı olarak sermaye payının geçişini reddetmemişse buna onay vermiş sayılır. Böylelikle şirkete yabancı ortakların girmesi ve ortağın mali durumundaki bozulmanın şirketi olumsuz etkilemesi engellenmiş olur ve bu esasen kanuni bir önalım hakkı niteliğindedir¹²⁸.

VI. KOOPERATİFLER

Kooperatifler Kanunu'nun 1. maddesi kooperatifleri, tüzel kişiliği haiz olmak üzere ortaklarının belirli ekonomik menfaatlerini ve özellikle meslek veya geçimlerine ait ihtiyaçlarını işgücü ve parasal katkılarıyla karşılıklı yardım, dayanışma ve kefalet suretiyle sağlayıp korumak amacıyla gerçek ve tüzel kişiler tarafından kurulan değişir ortaklı ve değişir sermayeli ortaklıklar şeklinde tanımlamıştır. Kooperatiflerde bireyin ekonomisini geliştirmek amaçlanır, yani ticari amaç güdülmeden doğrudan ortaklara yönelim esastır¹²⁹. Kooperatiflerde bir ortağın kişisel alacaklısı, ortağın şahsi mallarına başvurabileceği gibi KoopK m. 19 uyarınca ortağa ait gelir gider farklarından ortağa düşecek miktarı ve kooperatifin dağılmasında ona ödenecek payı haczettirebilir.

¹²⁶ Yargıtay 12. HD., E. 2013/22119, K. 2013/30474, T. 30.09.2013; Yargıtay 12. HD., E. 2013/7955, K. 2013/17423, T. 07.05.2013; emsal.yargitay.gov.tr, Erişim Tarihi: 10.07.2018.

¹²⁷ Yargıtay 12. HD., E. 2016/30527, K. 2016/23256, T. 10.11.2016; emsal.yargitay.gov.tr, Erişim Tarihi: 10.07.2018.

¹²⁸ POROY, TEKİNALP, ÇAMOĞLU, (2017), s. 420; TAŞPOLAT TUĞSAVUL, (2009), s. 1373.

¹²⁹ POROY, TEKİNALP, ÇAMOĞLU, (2017), s. 589.

A. Gelir Gider Farkının Haczi

Kooperatiflerde ticari amaç güdülmendiğinden kâr mevzubahis değildir. Burada söz konusu olan tek husus faaliyet sonucunda kooperatifin hesaplarında olumlu ya da olumsuz fark olmasıdır. Fark olumlu ise kâr, yoksa zarar varmış gibi düşünülür¹³⁰. İşte kanun bu gelir ile gider farkını risturn şeklinde tanımlamıştır. KoopK m. 38/1 uyarınca bu gelir gider farkının paylaştırılmaması esas olup, bir yıllık faaliyet sonucu elde edilen hasılatın tamamı yedek akçelere eklenir. Ancak kooperatifin esas sözleşmesinde aksine bir hüküm varsa bu paylaşım yapılabilir (KoopK m. 38/2). Söz konusu paylaşım sonunda ortağa düşecek miktara İİK m. 89 hükmüne göre haciz koyulabilir¹³¹.

B. Tasfiye Payının Haczi

Kooperatifler Kanunu'nun 83. maddesine göre, kooperatifin borçları ödendikten ve ortakların pay bedelleri geri verildikten sonra kalan malvarlığı, ana sözleşmede böyle bir husus öngörülmüş ise, ortaklar arasında paylaştırılabilir; aksi takdirde tasfiye artığı amacına uygun olduğu ölçüde kullanılmak üzere Türkiye Milli Kooperatifler Birliği'ne bırakılır. Dolayısıyla kooperatif ortağının kişisel alacaklısı bu yönde bir karar varsa, payı İİK m. 89 hükmüne göre haczettirebilir¹³².

C. Sermaye Payına Ödenecek Faiz Alacağının Haczi

Kooperatiflerde gelir-gider farkının en az % 50'si ortaklara dağıtıldıktan sonra, ortakların sermaye paylarına genel kurul kararı ile devlet tahvillerine verilen en yüksek faiz haddini geçmemek üzere faiz ödenebileceği ana sözleşme ile hükme bağlanabilir (KoopK m. 38/3). İşte genel kurul faiz dağıtımına karar vermiş ise, bu alacak da İİK m. 89 hükmü kapsamında haczedilebilecektir¹³³.

SONUÇ

Ortakların ticaret şirketlerindeki mali hakları ve paylarının haczi uygulamada sıklıkla başvuru olan bir yoldur. Dolayısıyla TTK m. 133'ün doğru bir şekilde anlaşılması, icra hukukunun amacı kapsamında hem alacaklı hem de borçlu menfaatlerinin korunması açısından önem arz etmektedir. Bu yönden değerlendirildiğinde madde her ne kadar şahıs ve sermaye şirketleri açısından

¹³⁰ TAŞPOLAT TUĞSAVUL, (2009), s. 1375.

¹³¹ AKİL, (2013), s. 335; TOPUZ, (2009), s. 303.

¹³² UYAR, UYAR, UYAR, (2016), s. 461.

¹³³ AKİL, (2013), s. 335.

ikili bir ayırım yaparak açık bir düzenleme getiriyor gibi gözükse de madde metni istenilen amacı sağlayacak nitelikte değildir. Zira maddenin hem TTK'nın diğer maddeleri hem de İİK'nın ilgili hükümleri ile tam anlamda uyum içinde olduğu söylenemez. Bu kapsamda şahıs şirketlerinde özellikle tasfiye payının haczinde bu uyumsuzluk ön plana çıkmaktadır ki bu sorunun kaynağı da şahıs şirketleri yönünden TTK m. 249 hükmüdür. Zira TTK m. 249, tasfiye payının haczini çok uzun bir prosedüre bağlamaktadır. Ancak İİK m. 94 hükmü, bu prosedüre göre çok daha kolay bir süreci içerdiğinden hem alacaklılar hem de icra daireleri için daha çok başvurulabilecek bir hüküm olup, TTK m. 249'un değiştirilmesi ve İİK sistematiğine uygun hâle getirilmesi gerekmektedir. Bunun dışında uygulamada tereddüt yaratan bir başka nokta ise TTK m. 133'te de imkân verilen müstakbel alacakların haczidir. Zira bu alacakların haciz usulünün ne olacağı konusunda Yargıtay daireleri arasında çelişki bulunmaktadır. Dolayısıyla bunun ya içtihatları birleştirme yoluyla ya da yapılacak bir kanun değişikliği ile açıklığa kavuşturulmasının faydalı ve bu alacakların İİK m. 89 uyarınca haczinin sağlanmasının doğru olduğu kanaatindeyiz.

Sermaye şirketlerinde ise pay hacizleri özellikle anonim şirketlerde ön plana çıkmaktadır. Pay haczi usulleri her ne kadar 4949 sayılı kanun ile değişik İİK m. 94'te hükme bağlanmaya çalışılsa da madde metninin ihtilafları kesin olarak giderir nitelikte olduğu söylenemez. Zira çıplak payların haczinde haczin pay defterine işlenmesi zorunluluğu yanında şirkete yapılacak tebligatın haciz tarihinin belirlenmesinde yeterli sayılması maddedeki önemli bir çelişkidir. Kanaatimizce pay defterine işleme, üçüncü kişilerin haklarının korunması için de önemli bir unsur olup, kanun koyucunun bu kapsamda açık bir tercih yapması ve pay defterine işleme tarihini esas alınması gerekmektedir. Yine maddedeki ticaret siciline bildirimle ilişkin hükmün doktrinde ifade edildiği gibi yanlış anlaşılmalara yol açabilecek bir düzenleme olduğu dikkate alındığında bu bildirim yapılması zorunluluğunun kaldırılmasının yararlı olacağı kanaatindeyiz. Zira maddenin bu düzenlemesi ticaret siciline ilişkin TTK hükümlerini göz ardı etmektedir. Dolayısıyla hem tebligattan kaynaklanan masrafların azaltılması hem de TTK'ya uygunluğun sağlanması açısından bu hususların yeni bir kanun düzenlemesinde göz önüne alınması gerekir. Ayrıca TTK m. 133'te de sermaye şirketlerindeki payları her şekilde taşınır hükümlerine göre haczedileceğinin ifade edilmiş olması icra hukuku kavram ve yöntemleri ile bağdaşmamaktadır. Kanaatimizce bilinçli bir tercih olmayan bu hatanın da giderilmesi, pay senetlerinin haczinde taşınır hükümlerine atf

yapılırken; çıplak payların haczinde İİK m. 94 ve İİK m. 89 hükmünün vurgulanması gerekmektedir.

KAYNAKLAR

- AKİL Cenk, (2013), Borçlunun Üçüncü Kişilerdeki Mal ve Alacaklarının Haczi, 1. Baskı, Ankara.
- AKYOL Şener, (2001), Banka Sözleşmeleri, Ord. Prof. Dr. Kemaleddin Birsen'e Armağan, Borçlar Hukuku: Özel Borç İlişkileri, III. Fasikül, İstanbul.
- ALTAŞ Soner, (2015), Limited Şirketler, 6. Baskı, Ankara.
- ANSAY Sabri Şakir, (1954), Hukuk İcra ve İflâs Usulleri, 3. Bası, Ankara.
- ANSAY Tuğrul, (1975), Anonim Şirketler Hukuku Dersleri, 5. Baskı, Ankara.
- ARSLAN Ramazan, (2016), "Borçlunun Üçüncü Kişide Bulunan Alacağına Haczi, Haczin Üçüncü Kişiyeye Bildirilmesi ve Sonuçları", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 65, S. 4, s. 3217-3242.
- ARSLAN Ramazan, (1974), "Borçlunun Üçüncü Kişideki Menkul Mal ve Alacaklarının Haczi", Dr. A. Recai Seçkin'e Armağan, s. 81-114.
- ARSLAN Ramazan, YILMAZ Ejder, TAŞPINAR AYVAZ Sema, (2017), İcra ve İflâs Hukuku, 3. Baskı, İstanbul.
- ARSLANLI Halil, (1958), "Anonim Şirkette Pay ve Pay Sahipliği", İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C. 28, S. 3-4, s. 248-290.
- ARSLANLI Halil, (1960), Anonim Şirketler I Umumi Hükümler, 3. Baskı, İstanbul.
- ARSLANLI Halil, (1961), Anonim Şirketler IV-V, 1. Baskı, İstanbul.
- ARSLANLI Halil, DOMANIÇ Hayri, (1989), Limited Şirketler Hukuku Uygulaması, Hisseli Komandit Şirketler, TTK Şerhi III, İstanbul.
- ARSLANLI Halil, (1960), Kollektif ve Komandit Şirketler, 2. Baskı, İstanbul, (Kollektif Şirketler).
- ARSLANLI Halil, (1963), Türk Ticaret Kanunu Şerhi, İkinci Kitap Yedinci Fesil Limited Şirketler (Madde 503-556), İstanbul.
- AYTAÇ Zühtü, (1988), Sermaye Piyasası Hukuku ve Hisse Senetleri, 1. Baskı, İstanbul.
- BAHTİYAR Mehmet, (2005), "Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'nın Dili ve Bazı Hükümlerinin Değerlendirilmesi", Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 61, s. 47-106.
- BAHTİYAR Mehmet, (2017), Ortaklıklar Hukuku, 12. Baskı, İstanbul.
- BECCHIO Bruno, WEHINGER Urs, FARHA Alfred S., SIEGEL Stanley, (1996), Swiss Company Law, 2. Edition, The Hague.
- BELGESAY Mustafa Reşit, (1948), İcra ve İflâs Kanunu Şerhi, 4. Bası, Ankara.

- BERKİN Necmeddin M., (1948), İcra ve İflâs Kanunu Şerhi, 2. Bası, İstanbul.
- BERKİN Necmeddin M., (1972), İflâs Hukuku, 4. Bası, İstanbul.
- BERKİN Necmeddin M., (1980), Tatbikatçılara İcra Hukuku Rehberi, 1. Baskı, İstanbul.
- BİÇER Levent, (2010), Anonim Şirketlerde Şartlı Sermaye, 1. Baskı, İstanbul.
- BİLGİLİ Fatih, DEMİRKAPI Ertan, (2013), Şirketler Hukuku, 9. Baskı, Bursa.
- BİLGİN Yüksel, (1982), Anonim Ortaklıklarda Kâr Dağıtımı ve Kâra Katılan Kişiler, 1. Baskı, Ankara.
- BÖCKLİ Peter, (2005), Schweizer Aktienrecht, 3. Auflage, Basel.
- CANÖZÜ Salih, (2016), Anonim Şirketlerde Kâr Payının Tespiti ve Dağıtılması, 2. Baskı, İstanbul.
- ÇATALKAYA Cevdet, BANDAKÇIOĞLU İhsan, (1967), İcra ve İflâs Kanunu Şerhi, 1. Baskı, Ankara.
- ÇELİKTAŞ İlyas, Şirketler Hukuku, 2. Baskı, (Ed. KARAHAN Sami), Konya.
- ÇEVİK Orhan Nuri, (1978), Kollektif Şirketler, 1. Baskı, İstanbul, (Kollektif)
- ÇEVİK Orhan Nuri, (1994), Uygulamada Şirketler Hukuku, 2. Baskı, Ankara, (Uygulama).
- DOĞANAY İsmail, (2004), Türk Ticaret Kanunu Şerhi, 4. Bası, İstanbul.
- DOMANIÇ Hayri, (1970), “Kıymetli Evraka Bağlanması Mümkün Hakların Haciz Kabiliyeti”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, S. 4, 1970, s. 750-771, (Haciz Kabiliyeti).
- DOMANIÇ Hayri, (1988), Adi-Kollektif ve Komandit Şirketler, 4. Bası, İstanbul, (Kollektif Şirketler).
- DOMANIÇ Hayri, (1988), Şirketler Hukuku Şerhi C. I, 1. Baskı, İstanbul, (Şerh).
- DÖNMEZ Murat, (2011), Anonim ve Limited Şirketlerde Hisse Haczi ve Paraya Çevrilmesi, 4. Baskı, İstanbul.
- ELÇİN GRASSİNGER Gülçin, (1996), “Kasa Kirası Sözleşmesi”, Prof. Dr. Halid Kemal Elbir’e Armağan, İstanbul s. 152-165.
- FORSTMOSER Peter, MEIER-HAYOZ Arthur, NOBEL Peter, (1996), Schweizerisches Aktienrecht, Bern.
- GÜMAN Nihat, (2010), Elbirliği Mülkiyeti ile Kollektif ve Komandit Şirket Hisselerinin Haczi ve Paraya Çevrilmesi, 1. Baskı, İstanbul.

- GÜRBÜZ USLUEL Aslı Elif, (2016), Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Kâr Payı Alma Hakkı, 1. Baskı, Ankara.
- HANDSCHIN Lukas, (2010), Swiss Company Law, (Çev. SUBİDO Cecilia), Basel.
- HİRŞ Ernst, (1948), Ticaret Hukuku Dersleri, 1. Baskı, Ankara.
- İMREGÜN Oğuz, (1989), Anonim Ortaklıklar, 4. Bası, İstanbul, (Anonim Ortaklıklar).
- İMREGÜN Oğuz, (1989), Kollektif, Komandit ve Sermayesi Paylara Bölünmüş Komandit Ortaklıklar, 1. Baskı, İstanbul, (Kollektif Ortaklıklar).
- İPEKÇİ Nizam, (2003), Açıklamalı-İçtihatlı-Uygulamalı-Örnekli İcra ve İflâs Kanunu Tatbikatı (Şerh), 1. Baskı, Ankara.
- İYİLİKLİ Ahmet Cahit, (2012), Haciz İhbarnameleri, 1. Baskı, İstanbul.
- JAEGER Carl, (1911), Das Bundesgesetz betreffend Schuldbetreibung und Konkurs, Band I, 2. Auflage, Zürich 1911.
- KALKAN Onur, (2004), Anonim Şirketlerde Hisse Haczi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- KAPLAN Mehmet, (1996), Banka Sözleşmeleri Hukuku C. I, 1. Baskı, Ankara.
- KARAYALÇIN Yaşar, (1973), Ticaret Hukuku II: Şirketler Hukuku, 2. Bası, Ankara.
- KARSLI Abdürrahim, (2004), “İcra ve İflâs Kanunu’nun 89. Maddesinde 4949 Sayılı Kanunla Yapılan Değişiklikler”, Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 1, S. 2, s. 411-417.
- KARSLI Abdürrahim, (2014), İcra ve İflas Hukuku, 3. Baskı, İstanbul.
- KAYA Mustafa İsmail, (2009), Şartlı Sermaye Artırımı, 1. Baskı, Ankara.
- KAYAR İsmail, (2003), “Hisse Senedi Yatırımcısının Korunması Açısından HAAO’larda Kâr Dağıtımı, Bilgi Toplumunda Hukuk Ünal Tekinalp’e Armağan, C. I, 1. Baskı, İstanbul, s. 455-494.
- KENDİGELEN Abuzer, (2004), “Anonim Şirketlerde Çıplak Payın Haczi-İİK 94 Hükmünde Yapılan Değişikliğe İlişkin Hukuku Değerlendirme”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C. 62, S. 1-2, 2004, s. 381-402, (Çıplak Pay).
- KENDİGELEN Abuzer, (2011), Yeni Türk Ticaret Kanunu: Değişiklikler, Yenilikler, İlk Tespitler, 1. Baskı, İstanbul.
- KILIÇ Mehmet, (2009), Anonim Şirketlerde Pay Rehni, Bankacılar Dergisi, S. 71, , s.

- KIRCA İsmail, ŞEHİRALİ ÇELİK Feyzan Hayal, MANAVGAT Çağlar, (2013), Anonim Şirketler Hukuku, C. I, 1. Baskı, Ankara.
- KURU Baki, (2003), “İcra ve İflâs Kanununun 89. Maddesinde Yapılan Değişiklikler”, Bankacılar Dergisi, S. 47, s. 59-82.
- KURU Baki, ARSLAN Ramazan, YILMAZ Ejder, (2013), İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı, 27. Baskı, Ankara.
- KURU Baki, (2002), Bankalardaki Mevduatın ve Diğer Alacakların Haczi ve Uygulamada Ortaya Çıkan Sorunlar, 2. Baskı, Ankara.
- KURU Baki, (2013), İcra ve İflâs Hukuku El Kitabı, 2. Baskı, Ankara, (El Kitabı).
- KURU Baki, (1992), İflâs ve Konkordato Hukuku, 3. Baskı, Ankara.
- KURU Baki, (2017), İstinaf Sistemine Göre Yazılmış İcra ve İflâs Hukuku Ders Kitabı, 1. Baskı, İstanbul, (İstinaf).
- LENGAUER Daniel, SCHAAD Martin, AMSTUTZ Therese, BRÜGGER Denise, FATZER Peter, HOLDEREGGER Mirjam, JOWETT Ben, WIDMER Kurt, (2009), Company Law in Switzerland, Zurich.
- MANAVGAT Çağlar, (2001), “ Sermaye Piyasası Kanunu’nun 10/A Maddesi Hükmüne Göre Kaydi Sistemin Esasları”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 50, S. 2, s. 159-191.
- MOROĞLU Erdoğan, (2018), Anonim Ortaklıklarda Sermaye Artırımı, 4. Baskı, İstanbul.
- MOROĞLU Erdoğan, (2012), Türk Ticaret Kanunu ile Yürürlük ve Uygulama Kanunu Tasarıları Değerlendirme ve Öneriler, 1. Bası, İstanbul.
- MUŞUL Timuçin, (2013), İcra ve İflâs Hukuku, C. I-II, 6. Baskı, Ankara.
- MUŞUL Timuçin, (2017), İcra ve İflâs Hukuku Esasları, 6. Baskı, İstanbul, (Esaslar).
- MUŞUL Timuçin, (2018), İflâs ve Konkordato Hukuku, 1. Baskı, Ankara.
- OLGAÇ Senai, (1978), İcra-İflâs C. I, Ankara.
- OSKAY Mustafa, KOÇAK Coşkun, DEYNEKLİ Adnan, DOĞAN Ayhan, (2007), İcra ve İflas Kanunu Şerhi, 1. Baskı, Ankara.
- ÖĞÜTÇÜ A. Tahir, ÇİTOĞLU Ali, (1977), Uygulamalı İcra ve İflâs Kanunu, C. I, Ankara.
- ÖZTÜRK DİRİKKAN Hanife, (2005), Limited Şirket Ortağının Ayrılması ve Ayrılma Payı, 1. Baskı, İstanbul.

- PEKCANITEZ Hakan, (2003), “4949 Sayılı Kanunla İcra Hukukunda Yapılan Değişikliklerin Değerlendirilmesi”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 49, s. 137-158.
- PEKCANITEZ Hakan, ATALAY Oğuz, SUNGURTEKİN ÖZKAN Meral, ÖZEKES Muhammet, (2017), İcra İflâs Hukuku Ders Kitabı, 4. Baskı, İstanbul.
- PEKDİNÇER Remzi Tamer, (1993), Anonim Ortaklıklarda Hisse Senetlerinin Devri, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- POROY Reha, TEKİNALP Ünal, ÇAMOĞLU Ersin, (2014), Ortaklıklar Hukuku I, 13. Baskı, İstanbul.
- POROY Reha, TEKİNALP Ünal, ÇAMOĞLU Ersin, (2017), Ortaklıklar Hukuku II, 13. Baskı, İstanbul.
- POSTACIOĞLU İlhan E., ALTAY Sümer, (2010), İcra Hukuku Esasları, 5. Bası, İstanbul.
- POSTACIOĞLU İlhan E., (1982), İcra Hukuku Esasları, 4. Bası, İstanbul.
- PULAŞLI Hasan, (2017), Şirketler Hukuku Genel Esaslar, 5. Baskı, Ankara, (Genel Esaslar).
- PULAŞLI Hasan, (2015), Şirketler Hukuku Şerhi, 5. Baskı, Ankara, (Şerh).
- SARAÇ Tahir, (2009), Anonim Şirketlerde Şarta Bağlı Sermaye Artırımı, 1. Baskı, Ankara.
- SEZGİN HUYSAL Ayşegül, (2016), “Limited Şirketlerde Nama Yazılı Pay Senetlerinin Hukuki Niteliği”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 22, S. 1, s. 317-346.
- SOYGÜR Nevin, (1989), Şirketler Hukuku, 1. Basım, İstanbul.
- ŞENER Oruç Hami, (2015), Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku Ders Kitabı, 2. Bası, Ankara.
- TAŞPOLAT TUĞSAVUL Melis, (2009), “Ticaret Şirketlerinde Şirket Ortaklarının Şahsi Alacaklılarının Durumu”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 11, Prof. Dr. Bilge UMAR’a Armağan Özel Sayısı, s. 1323-1386.
- TEKİL Fahiman, (1988), Anonim Şirketler Hukuku, 2. Bası, İstanbul, (Anonim Şirketler).
- TEKİL Fahiman, (1981), Şirketler Hukuku, 3. Baskı, İstanbul.
- TEKİNALP Ünal, (1977), “Anonim Ortaklıklarda Kârın Dağıtımını Konusuna İlişkin Bazı Sorunlar”, İktisat ve Maliye Dergisi, C. 24, S.9, 1977, s. 387-392.

- TEKİNALP Ünal, (2015), Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, 4. Baskı, İstanbul, (Sermaye).
- TEKİNALP Ünal, (2011), Tek Kişilik Ortaklık I Tek Payscaleli Anonim Ortaklık, 1. Baskı, İstanbul.
- TEKİNALP Ünal, (2012), Yeni Anonim ve Limited Ortaklıklar ile Tek Kişi Ortaklığın Esasları, 2. Baskı, İstanbul.
- TEOMAN Ömer, (1978), Anonim Ortaklıklarda İntifa Senetleri, 1. Baskı, İstanbul.
- TOPAL Önder, (2016), “Senede Bağlanmamış Anonim Şirket Payının Haczi”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 65, S. 4, s. 2977-3016.
- TOPUZ Gökçen, (2009), Hisse Haczi ve Satışı, 1. Baskı, İstanbul.
- TURANLI Hüsnü, SEYMAN KORKMAZ Seda, (2015), “Anonim Ortaklıklarda Kâr Payı Alma Hakkı”, İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 14, S. 1, s. 7-44.
- TÜRKER Kaya, (1980), Türk Hukukunda Kollektif Şirket, 1. Baskı, İstanbul.
- UÇAR Sercan, (2017), Anonim Şirket Paylarının Devrinde Önalım ve Öncelik Hakları, 1. Bası, İstanbul.
- UYAR Talih, (2005), “Borçlunun Üçüncü Kişideki Kıymetli Evraka Bağlı Olmayan Hak ve Alacaklarının Haczi”, Legal Hukuk Dergisi, C. 3, S. 35, s. 3999-4022.
- UYAR Talih, (2016), “Kollektif ve Komandit Şirketlerde “Şirket”ten ve/veya “Şirket Ortağı”ndan Alacaklı Olan Üçüncü Kişilerin “Şirket”i veya “Şirket Ortağı”nı Takip Hakkının Kapsamı, İstanbul Barosu Dergisi, C. 90, S. 2, s. 95-115.
- UYAR Talih, UYAR Alper, UYAR Cüneyt, (2016), İcra Hukukunda Haciz, 3. Baskı, İzmir.
- ÜÇİŞİK Güzin, ÇELİK Aydın, (2018), Anonim Ortaklıkta Finansal Tablolar Yedek Akçeler ve Kâr Dağıtımı, 1. Baskı, İstanbul.
- ÜSTÜNDAĞ Saim, (2004), İcra Hukukunun Esasları, 4. Bası, İstanbul.
- ÜSTÜNDAĞ Saim, (1975), İflâs Hukuku Dersleri, 1. Baskı, İstanbul.
- VON BÜREN Roland, STOFFEL Walter, WEBER Rolf H., (2007), Grundriss des Aktienrechts, 2. Auflage, Basel.

- WYLER Siegfried, WATTER Rolf, WYLER Juerg, (1994), Swiss Company Law in the European Context, The New Swiss Company LAW and the Euro-Council Directives, St. Gallen 1994.
- YASAMAN Hamdi, (1992), Menkul Kıymetler Borsası Hukuku, 1. Baskı, İstanbul.
- YENİOCAK Umut, (2009), Anonim ve Limited Şirket Hisselerinin Haczi, 1. Baskı, Ankara.
- YILDIRIM M. Kâmil, DEREN-YILDIRIM Nevhis, (2016), İcra ve İflas Hukuku, 7. Baskı, İstanbul.
- YILDIZ Şükrü, (1996), Anonim Ortaklıkta Yeni Pay Alma Hakkı, 1. Baskı, İstanbul.
- YILMAZ Ejder, (2016), İcra ve İflâs Kanunu Şerhi, 6. Baskı, Ankara.

KISALTMALAR CETVELİ

BAM.	:Bölge Adliye Mahkemei
bkz.	:bakınız
C.	:Cilt
c.	:cümle
dn.	:dipnot
E.	:Esas Numarası
Ed.	:Editör
eTTK	:6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu (mülga)
HD.	:Hukuk Dairesi
HGK.	:Hukuk Genel Kurulu
İİK	:2004 sayılı İcra ve İflâs Kanunu
K.	:Karar Numarası
KoopK	:1163 sayılı Kooperatifler Kanunu
m.	:madde
MKK	:Merkezi Kayıt Kuruluşu
RG.	:Resmi Gazete
s.	:sayfa
S.	:Sayı
SerPK	:6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu
SPK	:Sermaye Piyasası Kurulu
T.	:Tarih
TBK	:6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
TTK	:6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu
vd.	:ve devamı